Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto X., št. 49 („JUTRO“ št. 292 a) Ljubljana, ponedeljek 21. decembra 1942-XXI Cena cent. 80

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima

Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

JUTRO

PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo:

Ljubljana, Puccinijeva ul. 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25, 31-26

Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj — Naroča se posebej in velja mesečno L. 3.—

Rokopisi se ne vračajo — Oglasi po tarifu

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Uspešni napadi osnih letal v Libiji in Tunisu

Spopadi izvidniških oddelkov v Sirtiki in na tuniškem področju — Bombardiranje pristanišča v Bengaziju in letališč na Malti

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 20. decembra naslednje 939. vojno poročilo:

Na fronti v Sirtiki in na tuniškem področju spopadi obojestranskih izvidniških oddelkov.

Sovražno letalstvo, ki je ponovno skušalo delovati nad našimi postojankami, je izgubilo po zaslugi osnega protiletalskega topništva štiri letala v Libiji in eno v Tunisu. Tri ostala angleška letala so sestrelili naši lovci nad Sabratho. Nemški letalski oddelki so uspešno bombardirali pristanišče v Bengaziju in zadeli tam zasidrane ladje in pristaniške naprave. V vodah nekoliko severno od mesta sta bili zadeti od bomb in verjetno potopljeni dve ladji s skupno 12.000 tonami.

Sovražnik je izvedel nove napade na tuniška mesta in povzročil med domačim prebivalstvom številne žrtve: 17 mrtvih in 30 ranjenih je bilo ugotovljenih v Susi, 26 mrtvih in 43 ranjenih pa v Tunisu. Na objektih vojaškega pomena ni bilo nobene škode.

Med uspešnimi nočnimi akcijami so močni nemški oddelki bombardirali letališča na Malti. Jugovzhodno od otoka je bil napaden angleški konvoj in v njem sigurno zadet en parnik.

Ogorčeni boji na vzhodu

Med Volgo in Donom zavzet važen odsek — Velike sovjetske izgube tankov in letal

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 20. dec. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

V odseku pri Tereku je sovražnik ponovil svoje brezuspešne napade.

Med Volgo in Donom so nemške oklopne divizije v sodelovanju z rumunskimi četami zavzele v napadu proti močnejšim silam sovražnika važen odsek reke.

Močni sovražnikovi napadi na področju Stalingrada in v velikem loku Dona so bili zavrnjeni po ogorčenem boju, deloma tudi v protinapadu. V teh borbah so sovjetske čete izgubile 164 oklopnih voz. Letala za bližnje polete so obstreljevala sovražnikove rezerve, topniške postojanke in zbirališča oklopnih voz.

Na fronti ob Donu so nemške in italijanske čete še nadalje v hudih obrambnih bojih proti močnim sovjetskim pehotnim in oklopnim silam. Kopna vojska in letalstvo sta uničila tukaj zopet 20 oklopnih voz.

26 sovjetskih letal je bilo sestreljenih v južnem odseku ob izgubi 5 lastnih letal.

Topništvo je v srednjem odseku razbilo sovražnikove izhodne postojanke.

Zapadno od Toropca je nemška bojna skupina odvzela v naskoku sovražniku, ki se je trdovratno upiral, več postojank in bunkerjev. Sovražnikov napad na važno nemško oporišče se je izjalovil ob izgubi 10 oklopnih voz.

V severnem odseku so lastne napadalne akcije prinesle uspehe. Manjša bojna skupina sovražnika, ki je bila tamkaj obkoljena, je bila uničena.

V Libiji in Tunisu obojestransko delovanje izvidniških oddelkov. Ob obali Cirenaike so nemška bojna letala tako hudo poškodovala dve večji sovražnikovi trgovski ladji, da jih je treba smatrati za izgubljeni. Pristanišče v Bengaziju je bilo ponoči ponovno bombardirano. V Tunisu so letalski oddelki nadalje obstreljevali sovražne čete, topniške postojanke in skladišča za dovoz.

Nemška podmornica je 18. decembra potopila zapadno od Orana angleški rušilec.

Pri poletu preko Rokavskega preliva so brza nemška bojna letala bombardirala važne tovarniške naprave ob angleški obali. V letalskem spopadu je bilo sestreljeno eno angleško letalo. Pogrešamo eno lastno letalo.

V borbah ob velikem loku Dona se je posebno odlikovala 11. oklopna divizija pod vodstvom generalnega majorja Balka.

Šest sovjetskih brigad uničenih v žepu pri Toropcu

Berlin, 19. dec. s. Po očiščenju žepa jugovzhodno od Toropca je živahnost bojev na omenjenem področju nekoliko popustila. Boljševiške izgube so bile zelo hude in sovražnik ni več skušal ponoviti napadov. Razen tega so spremembe vremena in trajno delovanje nemškega letalstva ovirale zopetno ureditev dobav sovražniku iz zaledja kakor tudi obnovo sil onih oddelkov, ki so bili najbolj prizadeti v teh bojih. Po vesteh, ki jih objavlja nemško vrhovno poveljništvo, so bile v bitki jugovzhodno od Toropca proti prvemu sovjetskemu motoriziranemu zboru uničene 19., 35., 37. in 47. sovjetska brigada in tudi 65. in 119. motorizirana brigada. Razen tega sta bili obkoljeni dve diviziji strelcev in en oklopni polk.

Tudi južno od Rževa je položaj nespremenjen. Sovražni napadi so se po izredno velikih izgubah omejili na akcije manjšega pomena in čisto krajevnega značaja.

Najbolj ogorčene borbe dne 19. decembra so potekale v južnem odseku vzhodne fronte. Med Volgo in Donom so nemške oklopne sile in rumunski oddelki znova prešli v napad. Pri tem so pregnali sovjetske čete z njihovih postojank na močno utrjenih višinah in jih kljub obupnemu odporu pregnali dalje proti severovzhodu. Boljševiki so takoj nato izvedli močne protinapade, ki pa so se zrušili v obrambnem ognju in v katerih so izgubili 22 oklopnih voz. Tudi drugi njihovi napadi v velikem loku Dona so bili brez uspeha.

V Stalingradu, posebno v južnem delu industrijskega okraja, so bili v hudih borbah zatrti krajevni napadi sovjetskih čet. Tudi ob Donu je sovražnik utrpel nove izgube in je bilo pri tem na enem samem tesnem prostoru uničenih 50 sovražnih oklopnih voz. Letalstvo je uspešno podpiralo vojsko in onesposobilo 37 sovjetskih oklopnih voz. 17 voz in 100 tovornih avtomobilov je bilo popolnoma uničenih.

Drugi letalski oddelki, nemški in italijanski, so izkoristili nizke oblake nad bojnim področjem ter izvedli nepričakovane napade na dovozne poti sovražnika. Več kakor 100 motornih vozil je bilo težko zadetih v zaledju. Bojna letala so razen tega zažigala skladišča za živila in lope s četami. Tudi veliko skladišče pogonskega goriva je zgorelo. V vseh teh letalskih akcijah so nemška in italijanska bojna letala spremljali nemški lovci, ki so sestrelili 5 sovražnih letal.

Hude sovjetske izgube

Berlin, 19. dec. s. Nemška poluradna agencija doznava, da so nemške in italijanske letalske skupine včeraj uničile v srednjem odseku vzhodne fronte 39 sovjetskih tankov in sestrelile 29 letal. Eno nemško letalo se ni vrnilo.

V odseku Tereka so nemške čete odbile napade, ki jih je sovražnik ponovno izvedel. V silovitih zmagovitih protinapadih so porazile sovražne sile, ujele 420 sovražnikov ter zajele veliko količino težkega in lahkega pehotnega orožja. Med rdečimi je padlo več sto mož.

Med Volgo in Donom so nemške in rumunske čete še nadalje potisnile nazaj sovražnika in mu uničile 29 tankov. Na fronti ob Donu so nemške in italijanske čete zadale rdečim ob sodelovanju skupin bojnih letal ter protiletalskega topništva najhujše izgube ljudi in potrebščin.

Med Kalininom in Ilmenskim jezerom, kakor tudi v severnem odseku so se vsi krajevni napadi sovražnika izjalovili spričo odpora nemških čet.

Z madžarskega odseka

Budimpešta, 19. dec. s. Madžarski glavni stan je objavil naslednje poročilo:

Dopoldne so oddelki madžarskih napadalcev na raznih točkah madžarskega odseka zaključili z velikim uspehom pomembne podvige. Uničiji so 98 sovražnih utrdbic ter zadali sovražniku hude izgube. Zajet je bil velik plen orožja in streliva. Posebno so se izkazali oddelki iz gornje Madžarske. Sovražno letalstvo je skušalo preleteti naše črte. Madžarski lovci so zrušili štiri sovražna letala brez lastnih izgub.

V dopolnilo poročila glavnega stana podčrtavajo pooblaščeni madžarski vojaški krogi, kako važne so akcije arditov, ki so v širokem predelu madžarske razvrstitve ob Donu napadli sovražne postojanke in uničili njih obrambne naprave. Oddelki arditov in razdiralcev so naskočili in uničili najvažnejše sovražne utrdbice na drugem obrežju Dona, ter zadali sovražniku hude izgube. Ujeli so mnogo nasprotnikov in zajeli ogromen plen orožja in streliva. Madžarski lovci so večkrat prestregli sovražne skupine, ki so skušale preleti ozemlje, ki so ga zasedle madžarske čete ter jih prisilili, da so se obrnili.

Uspešno delo nemškega letalstva

Berlin, 19. dec. s. Kakor objavlja nemško vrhovno poveljništvo, je bilo 21 letal, ki so jih Angleži izgubili med petkovim napadom nad zapadno in severno-zapadno Nemčijo, sestreljenih v pičlih 4 urah. 14 letal je bilo opremljenih s štirimi motorji. Angleško letalstvo je tako v eni sami noči izgubilo 150 mož letalskih posadk. Glavni del štirimotornih bombnikov, med njimi nekateri Stirlingi, Halifaxi, Lancastri in Bocingi, so treščili na zemljo, še preden so mogli odvreči svoje bombe na določene cilje. Le nekaj teh pilotov se je rešilo s padali.

Na vzhodni fronti, posebno na področju ob Donu, je včeraj nemško letalstvo, kakor zatrjujejo v pooblaščenih krogih, napadalo v zaporednih valovih iz najnižje višine številne kolone sovjetskih oklopnih voz, med katerimi jih je razdejalo ali onemogočilo za borbo 33 največjih. Razen tega so bile hudo bombardirane sovražne avtomobilske kolone, ki so prodirale strnjene po cestah proti fronti. Piloti so lahko videli silne eksplozije na vozilih, ki so bila naložena z municijo in pogonskimi gorivi. 250 motornih vozil je bilo popolnoma uničenih. Končno so nemški strmoglavni bombniki zadeli v polno velik most na Donu, ki je zletel v zrak.

S finskega bojišča

Helsinki, 19. dec. s. Finsko vojno poročilo ugotavlja:

V zadnjih 24 urah je sovjetsko topništvo razvijalo živahno delavnost v odseku pri Povents', ne da bi povzročilo pomembnejšo škodo. V istem odseku so finske čete zavrnile dva zaporedna sovjetska napada. Ob Oneškem jezeru je finsko topništvo razpršilo sovjetske oddelke, ki so se razvrstili za napad, razen tega pa pregnalo z nekega otočiča manjši sovražnikov oddelek.

NOV DIREKTORIJ STRANKE

Podtajniki: Farnesi, Ravasio, Scorza, Tarabini — Člani po zakonu: ministri za narodno vzgojo, za ljudsko kulturo, za korporacije, državni podtajnik v notranjem ministrstvu in načelnik generalnega štaba milice — Člani: Bonamici, d'Este, Giuliani, Pellegrini, Gianpietro, Ajello, Bonino, Bogazzi, del Grosso, Ferretti di Castelferretto, Gaggioli, Tosi

Rim, 19. dec. s. Odredbeni list Stranke objavlja:

Duce je na predlog tajnika PNF podpisal dekrete o imenovanju članov direktorija PNF. Nacionalni direktorij je sestavljen takole:

Podtajnik **Mario Farnesi**, rojen l. 1910, vpisan v Stranko od l. 1928 (2. fašistični nabor), vstopil je v Stranko iz mladinskih organizacij, poročnik pilot prostovoljec, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki. V sedanji vojni je bil trikrat odlikovan za vojaško hrabrost, po poklicu je odvetnik.

Carlo Ravasio, rojen l. 1897, vpisan v PNF od 1. maja 1921, bil je ranjen za Revolucijo, Skvadrist, udeležnik pohoda na Rim, kapitan bojevnik, vojni invalid iz vojne 1915—18, doktor filozofije, po poklicu novinar in pisatelj.

Carlo Scorza, rojen l. 1897, vpisan v PNF od 14. decembra 1920, poveljnik akcijske eskadre, podpolkovnik bersaljerov, prostovoljec v vojnah l. 1915—18, v italijanski Vzhodni Afriki in Španiji. Imetnik 4 zlatih kolajn za vojaško hrabrost, po poklicu novinar in pisatelj.

Alessandro Tarabini, rojen l. 1894, vpisan v Stranko od 7. novembra 1919, Skvadrist, udeleženec pohoda na Rim, bojevnik v vojni 1915—18 in v sedanji vojni, general Milice, bivši Zvezni tajnik in generalni inspektor GILL-a.

Člani po zakonu:

Giuseppe Bottai, minister za narodno vzgojo,

Alessandro Pavolini, minister za ljudsko kulturo,

Renato Ricci, minister za korporacije.

Guido Buffarini Guidi, državni podtajnik v notranjem ministrstvu,

Enzo Galbiati, šef glavnega stana Milice.

Člani:

Alessadro Bonamici, rojen l. 1903, vpisan v Stranko od 1. januarja 1920, Skvadrist, udeleženec pohda na Rim, major bersaljerov, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki, generalni podpoveljnik GILL-a.

Antonio Deste, rojen l. 1909, vpisan v Stranko od 21. aprila 1927 (prvi fašistični nabor), vstopil v Stranko iz mladinskih organizacij, topniški kapitan, prostovoljec, bojevnik v sedanji vojni in v Španiji, imetnik bronaste kolajne za vojaško hrabrost napredoval je enkrat za vojne zasluge, doktor gospodarskih ved, podtajnik GUF-a.

Sandro Giuliani, rojen l. 1895, vpisan v PNF od 23. marca 1919, Sansepoltrist, Skvadrist, udeleženec pohoda na Rim, bojevnik v vojni l. 1915—18, novinar, zaupnik skupine Sansepoltristov.

Domenico Pellegrini Gianpietro, roj. leta 1899, vpisan v PNF od 1. februarja 1922, ranjen za Revolucijo, bojevnik prostovoljec v vojni 1915—18, v Španiji in v sedanji vojni, invalid, odlikovan dvakrat s srebrno kolajno za vojaško hrabrost, imetnik dveh križev za vojaško hrabrost, odvetnik, profesor ustavnega prava na Kraljevi univerzi v Neaplju, nacionalni svetnik.

Umberto Ajello, rojen l. 1901, vpisan v PNF od 18. decembra 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, poročnik pilot, prostovoljec bojevnik v sedanji vojni, odlikovan s srebrno kolajno za vojaško hrabrost, Zvezni tajnik v Livornu.

Antonio Bonino, rojen l. 1903, vpisan v Stranko od l. 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, poročnik, bojevnik v sedanji vojni, računovodja, Zvezni tajnik v Livornu.

Franco Bogazzi, rojen 1908, vpisan v PNF od avgusta 1921, udeleženec Pohoda na Rim, Skvadrist, bojevnik prostovoljec in ranjenec v Španiji, odlikovan s tremi srebrnimi kolajnami in z dvema vojnima križema za vojaško hrabrost, napredoval je po vojni zaslugi, doktor medicine in kirurgije, Zvezni tajnik v Genovi.

Odredbeni list PAF objavlja:

Duce je na predlog Tajnika PNF imenoval za inspektorje PNF naslednje Fašiste:

Ezio Berberini, rojen l. 1897, vpisan v PNF od decembra 1919, Skvadrist, fašistični in vojni invalid, prostovoljec, bojevnik v vojni l. 1915—18, v italijanski Vzhodni Afriki, v Španiji in v sedanji vojni, odlikovan za vojaško hrabrost, bivši podtajnik PNF.

Emilio Balletti, rojen l. 1905, vpisan v Stranko od 15. decembra 1921, ranjen za Revolucijo, Skvadrist, poročnik, prostovoljec, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki in sedanji vojni, doktor prava, nacionalni svetnik, sedaj generalni tajnik zveze fašističnih sindikatov industrije v Turinu.

Carlo Alberto Biggini, rojen l. 1902, vpisan v PNF od 10. maja 1925, prišel je iz avangvardistov, kapitan, prostovoljec bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki in v sedanji vojni, doktor prava, nacionalni svetnik, rektor Kraljeve univerze v Pisi.

Luigi Emanuele Gianturco, rojen l. 1894, vpisan v Stranko od 1. avgusta 1919, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, podpolkovnik bersaljerov, prostovoljec bojevnik v vojni l. 1915-18 in v sedanji vojni, odlikovan z dvema srebrnima kolajnama in dvema bronastima kolajnama za vojaško hrabrost, odvetnik, bivši Zvezni tajnik v Milanu.

Domenico Mittiga, rojen l. 1894, vpisan v PNF od 3. oktobra 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, prostovoljec bojevnik v vojni 1915-18, v italijanski Vzhodni Afriki, Španiji in v sedanji vojni, odlikovan s štirimi srebrnimi kolajnami za vojaško hrabrost, doktor inženjerstva, konzul Milice.

Alberto Nucci, rojen l. 1904, vpisan v PNF od 20. septembra 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, novinar, že 9 let Zvezni tajnik, sedaj Zvezni tajnik pri nacionalnem direktoriju PNF s funkcijo podšefa političnega tajništva.

Martino Offendu, rojen l. 1906, vpisan v PNF od 8. avgusta 1922, prostovoljec, bojevnik in ranjen v Španiji, odlikovan z bronasto kolajno za vojaško hrabrost, doktor prava, sedaj Zvezni tajnik v Sassariju.

Franz Pagliani, rojen l. 1904, vpisan v PNF od 1. marca 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, prostovoljec, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki, odlikovan z bronasto kolajno za vojaško hrabrost, doktor medicine in kirurgije, sedaj Zvezni tajnik v Modeni.

Antonio Maria del Grosso, rojen l. 1902, Sansepoltrist, Skvadrist, poveljnik akcijske eskadre, udeleženec Pohoda na Rim, pohabljenec za Revolucijo, vojni pohabljenec, prostovoljec v vojni l. 1915-18, v Španiji in sedanji vojni, kapitan bersaljerov, odlikovan s srebrno kolajno, bronasto kolajno in z vojnim križem za vojaško hrabrost, Zvezni tajnik v Milanu.

Franco Ferretti di Castelferretto, rojen l. 1900, vpisan v PNF od 1. oktobra 1920, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, poročnik grenadirjev, prostovoljec, bojevnik v italijanski Vzhodni Afriki, odlikovan z vojnim križem za vojaško hrabrost, Zvezni tajnik v Turinu.

Olao Gaggioli, rojen l. 1897, vpisan v PNF od 23. marca 1919, Sansepoltrist, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, oficir arditov, prostovoljec, oficir v vojni 1915-18, odlikovan s tremi srebrnimi kolajnami in dvema bronastima kolajnama za vojaško hrabrost, general Milice, Zvezni tajnik v Ferrari.

Attilio Tosi, rojen l. 1906, vpisan v PNF od 10. aprila 1921, Skvadrist, podporočnik bersaljerov, prostovoljec, bojevnik, invalid v italijanski Vzhodni Afriki, doktor prava, Zvezni tajnik v Palermu.

Angelo Tarchi, rojen l. 1897, vpisan v PNF od 24. marca 1919, Skvadrist, udeleženec Pohoda na Rim, prostovoljec, bojevnik v vojni l. 1915-18, odlikovan z bronasto kolajno za vojaško hrabrost, ranjenec in vojni invalid, nacionalni svetnik, sedaj podpredsednik korporacije za kemijo.

Duce je na predlog Tajnika PNF imenoval za Zveznega tajnika »comandato« Fašista **Giovannija Calendolija**, šefa tiskovnega urada nacionalnega direktorija.

Duce je na predlog Tajnika PNF odredil, da se vpokličejo v nacionalni svet PNF predsednik OND, predsednik INCF in predsednik CONI.

Fašist **Attilio De Cicco**, ki preneha biti član nacionalnega direktorija PNF, je še naprej član nacionalnega sveta PNF v svojstvu generalnega tajnika Fašijev v inozemstvu.

*

Rim, 19. dec. s. »Gazzetta Ufficiale« objavlja odlok Duceja, po katerem je Fašistična stranka s svojimi podrejenimi organizacijami mobilizirana za civilno službo po zakonskih določbah z dne 24. maja 1940-XVIII glede discipline državljanov v vojnem času.

Minister Vidussoni med delavstvom

Rim, 19. dec. s. Tajnik PNF Eksc. Vidussoni je obiskal nepričakovano neko delavsko središče na področju Fašija v srednji Italiji. Ko je pregledal sedeže fašističnih organizacij, je minister Vidussoni stopil v neposredni stik z delavskimi množicami, ki opravljajo svoje delo s tihim ognjem za slavnejšo bodočnost naroda v vojni. Zanimal se je za podrobnosti o delu in življenju posameznih delavcev in delavk in obenem zbiral tudi podatke od voditeljev glede ukrepov, ki so bili uvedeni za zdravje delavstva, predvsem ženskega, in glede ukrepov za pasivno obrambo njihovih delavnic in zasebnih stanovanj. Delo se je nadaljevalo tudi med obiskom ministra Vidussonija, tako da je mogel opazovati delavce tudi tamkaj. Mnogo dokazov je zbral Tajnik Stranke ob tej priliki, kako neomajen je duh italijanskih delavcev, ki so prežeti ponosa, da lahko služijo domovini v orožju po delavnicah.

Carbonia Duceju

Rim, 19. dec. s. Duce je sprejel naslednjo brzojavko:

»Carbonia, triumf duha, vere in dela dviga svoj prapor in svojo dušo proti Vam, Duce, proslavljajoč danes četrto obletnico svoje ustanovitve v popolni zavestni delavni disciplini, kakor zahteva ozračje vojne, do Vas, Duce, ki ste s trdno odločnostjo odredili njen nastanek in vodili nagel mogočen razvoj. Carbonia, nad vse fašistična s svojimi 45.000 prebivalci, s trdnjimi srci svojih 13.000 rudarjev na čelu, bo vzdržala in bo korakala, Duce, po Vaših ukazih do zmage in preko nje v svrho osvojitve pravice do življenja. — Prefekt Leone, Zvezni tajnik Aneris, občinski komisar Alfieri, predsednik Carbosarda Gottardi.

*

Smrt zaslužnega senatorja

Rim, 19. dec. s. Tukaj je umrl senator General Vincenzo di Benedetto, rojen l. 1866, ki je od l. 1884 dalje imel sijajno vojaško kariero, med katero se je udeleži l. 1914 operacij v Libiji, med svetovno vojno kot poveljnik brigade in divizije na frontah pri Goriziji in na Tirolskem ter je bil zaradi velikih sposobnosti večkrat odlikovan in tudi povišan v višje čine. Oktobra l. 1927 je dobil čin armadnega generala. V tem svojstvu je bil pet let poveljnik finančne straže, dokler ni dosegel zakonite starostne dobe. L. 1937 je bil imenovan za predsednika vojaške zveze. Senator Kraljevine je postal 30. oktobra 1933.

Razstava italijanske umetnosti v Monakovu

Monakovo, 19. dec. s. Davi je bila v lepih dvoranah nove Pinakoteke v Monakovu svečano uradno otvorjena razstava italijanskih umetnikov pod orožjem. Bil je izreden umetniški dogodek v mestu nemške umetnosti, ki je tudi zibelka narodnega socializma in kjer razstave inozemskih umetnikov niso dovoljene. Hitler je napravil izjemo za italijanske umetnike-vojake v svrho poveličevanja bratstva v orožju in duha obeh narodov v vojni. Navzoči so bili najvišji zastopniki nemških oblasti, stranke, oboroženih sil in mesta. Častno stražo ob vhodu so imeli italijanski vojaki. Svečanost se je pričela z izvajanjem junaške simfonije »Vespri Siciliani«, nakar je Francesco Sapori govoril o smotru in značaju razstave. Monakovski okrožni vodja je opozoril na globoki pomen umetniške razstave, ki se prireja med vojno. Po izvajanju narodnih himen obeh držav je kraljevi konzul Italije Grillo proglasil razstavo za otvorjeno v imenu Nj. Vel. Kralja in Cesarja. Mestni tisk objavlja obširna poročila o razstavi in številne slike razstavljenih del. Brez pridržka hvali odlično organizacijo in tudi veliko umetniško vrednost razstavljenih del.

Nagrade Dopolavora za najlepše jaslice

Rim, 19. dec. s. Predsedstvo narodne ustanove Dopolavora je razpisalo za letošnji Božič posebne nagrade po pokrajinah za najlepšo sestavo jaslic po prizadevanju vsakega pokrajinskega Dopolavora. Najbolje bodo ocenjeni sestavljalci, ki bodo z majhnimi sredstvi najbolj živo zadeli verski značaj te lepe krščanske navade. Nagrade bodo razdeljene po raznih razredih.

Vojna na morju

Monakovo, 19. dec. s. »Abendzeitung« piše v zvezi z zadnjim izrednim poročilom nemškega vrhovnega poveljništva o potopitvi 18 trgovskih ladij z 98.000 br. reg. tonami, da podmorniška nevarnost zmerom bolj strahuje Anglosase. Ladje, ki so bile nazadnje potopljene, so bile naložene z dragocenim blagom, ki je bilo namenjeno četam v Francoski severni Afriki. Posebno boleča je za Angleže izguba tovorov gumija, čigar svetovno proizvodnjo do 90 odstotkov nadzira Japonska. Mehiški gumi ne raste z zaželeno hitrostjo, izdelovanje sintetične gumija na veliko pa se ne da izvesti od danes na jutri.

Lizbona, 19. dec. s. Admiral Cunningham je v razgovoru z novinarji izjavil dovolj previdno, da se ameriška mornarica trenutno lahko premika do skrajnih meja Sredozemskega morja. Obenem pa je pripomnil, da ni mogoče točno reči, da ameriška mornarica obvladuje Sredozemsko morje. Italijanska mornarica je še močna kakor kdaj prej, razen, meni Cunningham, v kolikor ni prizadeta zaradi izgube križark.

Lizbona, 19. dec. s. Angleška ladja »Horosada« je bila potopljena na morju pred otokom Flores v skupini Azorskih otokov.

Lizbona, 19. dec. s. S portugalskim parnikom »Guine« je prispelo semkaj s Kapverdskih otokov 8 rešencev z angleškega parnika »Walsend«, ki ga je torpedirala osna podmornica blizu omenjenega otočja.

Eksc. Gambara je sprejel Zveznega tajnika z direktorijem in inspektorji okrožij

Ljubljana, 19. decembra.

Tiskovni urad zveze Fašijev objavlja:

Davi je novi poveljnik XI. Armadnega zbora Eksc. Gambara sprejel Zveznega tajnika v spremstvu Zveznega podtajnika ter članov direktorija, kakor tudi Podtajnika Fašija in okrožnih inspektorjev.

Zvezni tajnik je Eksc. Gambaro pozdravil v imenu Črnih srajc Ljubljanske pokrajine, ki se na tem operacijskem področju čutijo tesno povezani z borci v vojaških uniformah. V nadaljnjem je zagotavljal, da bodo Črne srajce sodelovale z vojsko ob vsaki priložnosti.

Eksc. Gaambara se je zahvalil Zveznemu tajniku in ga naprosil, naj izroči njegove prisrčne pozdrave Fašistom Ljubljanske pokrajine. Pristavil je, da je podporna akcija za borce XI. Armadnega zbora najvišje v číslih pri vseh, kajti ona najbolje dokazuje, kakšne globoke vezi vežejo borce v črni srajci in sivozelenem. Zagotavljal je h koncu še to, da bo vedno vedel ceniti sodelovanje, ki ga bo užival pri zvezi Fašijev.

Zvezni tajnik na raportu pri fašistovskih ženah

Ljubljana, 18. decembra.

Danes popoldne je imel Zvezni tajnik v Dopolavoru Ljubljanskega Fašija raport Fašističnim ženam, ki so bile tamkaj zbrane. Tovarišicam, ki jim je pokrajinska zaupnica ženskih fašijev ga. De Vechhi izročila izkaznice za dolgoletno delavnost v vrstah ženskih organizacij, je Zvezni tajnik izrekel besede globokega priznanja in zahvale, predvsem za neutrudljivo delo, s katerim italijanske žene v Ljubljani nudijo svojo pomoč borcem in pomoči potrebnim družinaam.

Menjava straže v Ribnici v navzočnosti Zveznega podtajnika

Ljubljana, 18. decembra.

Tiskovni urad Zveze Fašijev objavlja:

V navzočnosti Zveznega podtajnika je bila včeraj zjutraj v Ribnici opravljena svečanost izmenjave straže v tamkajšnjem Fašiju in sicer med tovarišem Budo, ki odhaja na novo mesto, in novim Tajnikom Fašija Asnaghijem.

Pri tej priliki je Zveznega podtajnika sprejel poveljnik general Montagni in je obiskal tudi sedeže Fašija, GILL-a in občine.

Darovi za borce in potrebne rodbine

Neki vojak je poslal uradu bojevnikov Zveze Fašijev znesek 100 lir kot podporo svojim tovarišem v vojni.

Neka slovenska tvrdka je poslala Zvezi Fašijev znesek 500 lir, ki ga je Zvezni tajnik namenil podpore potrebnim družinam v Ljubljani.

Obisk Visokega komisarja na trgu

Ljubljana, 19. decembra.

Včeraj zjutraj je Visoki komisar v spremstvu Kvestorja in vodje Urada za pregled cen obiskal živilski trg, kjer je pregledal dobavljanje in razdelitev blaga, kakor tudi njegove cene.

Ekscelenca Grazioli se je opetovano pomudil v razgovorih z dobavitelji in prodajalci in se podrobno zanimal za poslovanje na trgu.

Pozneje si je ogledal tudi pokrite tržnice, kjer so nastanjene mesnice, kjer se je prav tako zanimal za razdelitev in kakovost mesa.

V nadaljnjem si je ogledal še nekatere mlekarne, kjer je prav tako povprašal glede dobav in razdelitve mleka s posebnim poudarkom za one količine, ki so namenjene bolnikom in otrokom.

Visoki komisar je bil povsod bodisi od trgovcev, kakor tudi od kupujočega občinstva sprejet s spoštljivo simpatijo.

Poklonitev predsedstva Glasbene Matice Visokemu komisarju

Ljubljana, 19. decembra.

Visoki komisar je v vladni palači sprejel novega predsednika glasbenega društva Glasbene Matice dr. Ivana Žirovnika, ki je bil v spremstvu komisarja prof. Budrovicha in članov društvenega odbora.

Dr. Žirovnik je Ekscelenco Graziolija pozdravil s kratkim nagovorom, v katerem mu je izrazil globoko zahvalo za številne dokaze naklonjenosti, ki jo je fašistična vlada pokazal nasproti društvu, in mu obljubil, da bo društvo tudi v bodoče opravljalo svoje delo sodelovanja in lojalne delavnosti.

Visoki komisar je sprejel izjavo dr. Žirovnika z zadovoljstvom na znanje in mu je vrnil pozdrave za društvo, nato pa se je zadržal z njim in prof. Budrovichem dalje časa v razgovoru o raznih vprašanjih, ki se tičejo prospeha Glasbene Matice.

Eno leto dela Zveze industrijcev in obrtnikov

Zveza ima včlanjena vsa industrijska podjetja v pokrajini in je razdeljena v 19 razrednih sindikatov. Razen že obstoječih sindikatov, ki so nastali iz starih sekcij Zveze industrijcev, so bili ustanovljeni po ukrepih Pokrajinske zveze delodajalcev v teku leta še naslednji sindikati: sindikat graditeljev, sindikat podjetij grafične industrije, sindikat podjetij izdajateljske industrije in sindikat hišnih posestnikov. Z ustanovitvijo sindikata industrije kinematografov je organizacija industrije v svojem ustrojstvu po kategorijah popolna. Posamezni sindikati so v obravnavanju lastnih vprašanj pokazali zelo živahno delavnost, kar kažejo tudi številne seje, ki jih je bilo okrog 40; posebno številne so bile one, ki se tičejo trgovcev z lesom, z usnjem, s pleteninami itd.

Zveza industrijcev in obrtnikov razvija glede interesov raznih industrijskih sindikatov zelo raznoliko delavnost. V važnem odseku lesne industrije je delo zveze zelo veliko, saj ji je bilo poverjeno zbiranje podatkov o razpoložljivem lesu. Razen tega se je bavila tudi z vprašanjem prevoznih potreb, cen in predvsem z vprašanji novih določb glede izvoza in dobave lesa za razne potrebe. Zveza je zbirala tudi podatke o zalogah kožuhovine. Glede razdeljevanja pleteninastih proizvodov, nogavic in obleke v splošnem je zveza dajala navodila prizadetim tvrdkam in skrbela tudi za vpis konfekcionistov na veliko v seznam Concordita.

Pri dobavi surovin je zveza upoštevala potrebe posameznih podjetij in jih po temeljiti proučitvi predlagala v rešitev višjim oblastem, predvsem glede dobav, pri katerih so bila zainteresirana podjetja pleteninske, kemične in papirniške industrije. Skrbela je tudi za pregled cen mlečnih izdelkov, premoga, listov, električne energije in usnja.

Zveza je posredovala pri izterjanju zneskov v korist članov bivšega italijansko-jugoslovanskega kliringa, za povrnitev kavcij raznim podjetjem za javna dela, izvršena še v bivši Jugoslaviji, ter za razrešitev pletenin, bombaža in volne.

Delavnost zveze se je pokazala tudi v vseh onih posameznih ali splošnih primerih, v katerih koli so jo razna podjetja zaprosila za pomoč.

V teku leta je bila zveza posebno delavna glede sklepanja pogodb. Sklenjenih je bilo 59 kolektivnih pogodb v raznih podjetjih, ki so se nanašale na približno 1985 delavcev. Te pogodbe so bile:

Za delavce v industriji usnja, za delavce v knjigoveški obrti, za delavce v grafični industriji, za faktorje, za rudnik »Jugorudo«, za delavce v mehanični industriji (za izdelovanje karoserij), za delavce v pleteninski industriji, za delavce v industriji bižuterij ter za uradnike v industrijskih in obrtniških podjetjih glede nagrad za božič in najnižjih plač.

Trenutno teko še pogajanja za pogodbo v korist družbe za kemično industrijo v Ljubljani, za kemično tovarno v Mostah in za Splošno tramvajsko družbo v Ljubljani.

Posebno važna so vsekakor pogajanja, ki se bodo v kratkem začela zaradi pogodbene ureditve pri vseh uradnikih, zaposlenih v industriji in obrti. Ta pogajanja vodi s predstavniki delavcev posebna komisija zveze, kakor je bilo sklenjeno na zadnji seji dne 4. decembra. Obojestransko razumevanje in smisel za sodelovanje, ki vodi Zvezo industrijcev in obrtnikov ter Zvezo delavcev, bosta gotovo premostila vse težave v interesu važne kategorije proizvajalcev.

Končno so bili proučeni in rešeni razni spori, med katerimi je vredno omeniti dve najvažnejši razsodišči odločitvi, in sicer za delavstvo papirnice v Vevčah in pivovarne Union.

Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 20. decembra.

Jesen se poslavlja z dežjem. Po izredno toplem vremenu, ki smo ga imeli v petek, se je ozračje tudi še v soboto znatno ogrelo in je živo srebro doseglo 9.2° C. Pozno popoldne pa je jelo deževati in je nekaj časa prav izdatno lilo. Narasli potoki in Ljubljanica kažejo, da so bili izven Ljubljane še močnejši nalivi. Tudi ponoči je ponovno deževalo in se je dež začasno unesel šele v nedeljskem jutru. Kljub padavinam pa se ozračje ni ohladilo in je bila nedeljska jutrnja temperatura 8° C, torej celo za tri stopinje višja kakor v soboto zjutraj.

Ljubljana je v predbožičnem razpoloženju. Poleg gledališča in drugih kulturnih prireditev so dobro obiskane tudi umetniške razstave, ki so letos prav številne in smo o njih delno že poročali, delno pa danes izpregovorimo o njih.

Prireditev Nemške akademije

V soboto popoldne je imel tukajšnji lektorat Nemške akademije v kinu »Unionu« svojo redno filmsko prireditev. Predvajali so daljši zvočnik tednik z raznimi aktualnostmi, med katerimi je bil na prvem mestu mogočen pogled na dvorano ob nedavnem zgodovinskem govoru Duceja. Večje število zemljepisnih in vojnih posnetkov je pokazalo razvoj osne vojne akcije v tihomorskem prostoru, kjer je Japonska osvojila v 1 letu toliko ozemlja kot znašaja štiri Francije. Nadaaljnji posnetki so prikazovali nemško vojskovanje v vzhodni Evropi. — Prireditve se je udeležilo številno občinstvo.

France Mihelič in Tine Kos razstavljata

V malem salonu J. Oražma v Pražakovi ulici št. 8 razstavljata znana umetnika, kipar Tine Kos in slikar France Mihelič.

Mihelič, ki je po enem letu dela zopet razstavil okrog 20 del, stoji v slovenskem slikarstvu čisto na svojem posebnem mestu in mu ni najti pri nas podobne primere. Njegov ideal so Holandci in Goya, zlasti poslednji, za katerega se zdi, da je pomakal svoj čopič v vročo človeško kri, je napravil na Miheliča globok in nepozabljen vtis.

Mihelič razstavlja žanrske kompozicije, krajine, portrete in tihožitja. Slednja pri njem zaenkrat ne zavzemajo važnega mesta, kot da slikar nima časa zato in ima važnejše stvari pred očmi. Kurentov obraz je režeča se maska. Pravkar je odigral melodijo na svojo primitivno piščal in čaka efekta pri publiki. Prav tak je Mihelič na sliki »Pretep«. Mračna krajina z južnjimi, podečimi se oblaki. Razlite predpomladne vode, rumene in umazane kot pogrebna ilovica. S slamo krita koča ob vodi, prepojena z vlago in njena fasada je kot mrliški obraz. V ospredju pretep Kurentov in drugih mask. Brezup in nesmisel dogajanja v prostoru in času veje iz slike. To in več, kar je nerazložljivo in kar se gledalca dojmi kot mračne težke sanje, je podal Mihelič z adekvatnimi slikarskimi sredstvi.

Star motiv »Rojstva« je postavljen v pokrajino in je samo kot čisto neznaten del vesoljnega dejanja in nehanja drobnih ljudskih stvorov, v ogromni in ravnodušni prirodi. Podobno so obdelali ta motiv že Breugel in drugi slikarji, pa vendar deluje slika čisto osebno in svojsko. Skoraj čisto drugi svet so njegove gozdne krajine, ki včasih po svojem srebrno ubranem koloritu spominjajo na Corota. Z vedno novim veseljem obdeluje Mihelič gozdne motive, ki se zdijo kot nekakšno idilično zatočišče pred grozotnostjo človeka in človeškega. Na prvi pogled (če pomislimo na prej imenovane slike) bi človek mislil, da ima opraviti s čisto drugim slikarskim in umetnostnim konceptom. Če pogledamo stvar pobliže, pa vidimo, da je eno z drugim zvezano po svoji psihološki nujnosti. Ta svet, ki bi se zdel mogoče malo odmaknjen, je slikarju druga stran njegove emotivnosti, je kot tiha lirična struna spričo demonske epične dramatičnosti zgoraj imenovanih slik.

Izmed portretov je portret pesnika S. najmočnejši. S svojim mračnim koloritom deluje naravnost turobno. Poteze in karakter obraza so izdelani precizno in z naravnost nezmotljivo točnostjo je podana psihološka karakteristika portretiranca. S tem portretom je Mihelič pokazal, da ga čaka tu novo pomembno polje udejstvovanja.

Po dolgem času razstavlja večjo zbirko svojih del Tine **Kos**, avtor monumentalnih del, kot so poprsje Miklošičevega spomenika, kolosalna statua kneza Koclja v narodni skupščini in altarna skupina »Pieta« v cerkvi sv. Krištofa. Predvsem se predstavlja to pot z odličnimi portreti in subtilnimi kipi iz lesa, marmorja, brona in žgane gline. Med razstavljenimi portreti se posebno odlikujejo portret gospe Dr. K., arhitekta Kobeta in inž. Kosa. Tine Kos zna dati svojemu delu kljub poenostavitvi in plastičnosti psihološki karakter upodobljenca.

Posebno odlično mesto zavzemajo na razstavi lesene plastike, ki kažejo mojstra Kosa kot enega najodličnejših oblikovalcev lesa v slovenskem kiparstvu. Tako ženski akt, nazvan »Spomin« kljub svojim majhnim dimenzijam deluje naravnost monumentalno. Figura je izrazito plastična in zaokrožena. V lahni špirali obrnjeno žensko telo deluje kot odmaknjeno od resničnosti in poplnoma zamaknjeno predano sili spomina. Ideja plastike je harmonično povezana z njeno plastično izdelavo. — »Sejalec« mali kip, izdelan iz stoletne tise, ki je pri nas redkost — predstavlja že v materialu dragocenost zase. V popolnem skladu s staro stoletno tiso, ki je preživela rodove, je tudi podoba Sejalca, ki opravlja svoje posvečeno delo, odkar obstoja svet. Njegov zamah z roko je zamah, ki se ponavlja od pamtiveka. Figura kljub svoji lahki razgibanosti deluje statično kot da je povezana z zemljo in njen vtis je mogočen — monumentalen.

»Deklico s cvetko« iz orehovine bi nazvali lahko tudi »Prebujenje«. Z lahnim zadržanim korakom stoji deklica pred nami kot da se sramuje, desnico s cvetko drži lahko pritisnjeno na prsi. Vsa poza izraža nekaj tako izrazito subtilnega in ženskega, da si predstavljamo figuro živo pred seboj, kljub vsej kiparski poenostavitvi in strogo plastični obdelavi.

Kakor té, tako tudi ostale figure kažejo veliko in odlično sposobnost kiparja, dati mrtvi materiji duh življenja. Izmed njegovih malih figuric iz žgane gline se odlikuje mala »Kopalka« in kompozicija »Rojstvo«, ki po svoji ljudsko naivni prisrčnosti gledalci očara. Da je Tine Kos tudi odličen oblikovalec kamna, kaže kipec »Kopalka« iz marmorja. Kipec iz brona »Dekle z vrčem« dasi majhen, ima vse vrline velike plastike. Vse figure, izdelane subtilno in tehnično precizno v plementem materialu, so kot nalašč pripravne za okrasitev modernega stanovanja.

Razstava, kljub skromnosti in skoposti razstavnega prostora, ki pa pravno zaradi tega celuje intimno in toplo, diha toliko ustvarjalnega zagona in nakazanih razvojnih možnosti, da je vredna vsega uvaževanja.

O.

Nova dela Miloša Šušteršiča

Po razstavi svojih del v Obersnelovi galeriji meseca oktobra je mladi slikar Miloš Šušteršič iznova razstavil devet svojih del, topot v izložbenem oknu Kosovega umetniškega salona v prehodu nebotičnika. Že na svoji prvi razstavi je pokazal, da hoče biti predvsem krajinar naše Dolenjske in da mu gre največ za čustveni izraz naših krajinskih lepot. To se vidi tudi na sedanji razstavi, ki je pravtako posvečena naši Dolenjski. Sedem slik, bi lahko imenovali »Dolenjska jesen«, saj je ta ciklus celoten in zaokrožen v razpoloženju, vsebini in barvah. Že naslovi posameznih slik nam to povedo: »Konec poletja« je prva, še vsa v polnem, kipečem zelenju, bogata in težka, da se drevje upogiba pod blagoslovom in nehote slutiš polne kleti in shrambe v hišah v ozadju. Večer je težak v barvah oblaačnega zastora, masi drevja, vodi in tleh, kakor tudi v polnih, težkih linijah slikanih objektov. — Druga slika se imenuje »Polna jesen«, kjer je drevje že vse rjavo, rumeno, žareče, kriječe od plamenečih barv, ki se zde včasih kot blazne živo-barvane predstave pokrajine, ki je mogoča bolj v blodnih sanjah kot v stvarnosti. V tej pokrajini ni nikjer nobenega bitja, ni človeškega življenja, ampak je prastara živopisna materija, s svojim le umetniku razumljivim življenjem. Človeku je hudo za plavim poletjem in vročim soncem, nepremakljivo stoje v jesenski svetlobi drevesa in hiše, ki jih obseva zamirajoče sonce.

In tako stopa pred nas jesen v vseh svojih fazah in niansah od bohotnega zelenja mimo obletavajočih se vej do golih, štrlečih, skoraj pošastnih debel in vrhov v pozni jeseni, ko je tudi nebo že temno, oblaki mračni, nasičeni, zrak siv. Življenje mora ugasniti, slovo je težko, uvelo, vijoličasto-rjavo, zlatorumeno listje, drevesa kot nemirne zastave, simboli minulega življenja — vse gre k počitku. Drevje je golo, večer v tem času je na vasi pust, lepši je gozd, zlasti ko se pne nad njim temno-modro nebo. A njive že zelene, nove setve, ozimna žita v ozadju pričajo, da življenje ni umrlo.

»Zakaj bi bila simfonija samo v glasbi?« se vprašuje slikar in imenuje ta ciklus jesenskih slik **»Simfonija jeseni«**. — Pravi: Barve, risbe, če je vse skupaj ubrano, lahko učinkujejo podobno kot glasba. Menvsaj zbujajo melodije, za barve, če so prav razpoložene, pa se mi zdi, da nekako zvene.«

Ciklus zaključujeta dve pomladni sliki, gorenjski pokrajini »Bled« in »Pomlad na Veliki planini«. Pomlad, kot je lepa gorska, krepka pomlad s svojimi viharji, ki jih naznanjajo kopasti, pomladni oblaki v ozadju za težkim, rjavim križem, ki raste med ostanki snega iz rjave planinske zemlje čez vse nebo..

Od zadnje razstave je naš slikar napredoval glede vsebine in globine svojih del, kakor glede zunanje oblike. Mnogo žalostne melanholije je razlite preko slikarjevih jesenskih motivov, ki jim skuša dati izraz svojega lastnega duševnega razpoloženja.

Obnovitveno delo v Srbiji

Berlin, 19. dec. s. Tukajšnji listi objavljajo na vidnih mestih naredbo srbskega min. predsednika generala Nedića, v kateri napoveduje štiriletni načrt za zgraditev cestnega omrežja in se obenem obrača na srbski narod s pozivom, naj mu pomaga, da bo čim prej zaključena obnova zemlje, predvsem in izključno na poljedelski podlagi. Obenem s to naredbo objavljajo nemški listi tudi govor zunanjega ministra Dimića, ki je v enem delu svojih izvajanj obravnaval tudi demo-plutokratične sisteme in naglasil, da mora vsak srbski človek zavračati vsa natolcevanja in izsiljevanja predstavnikov takih sistemov, ki ga silijo v propast. Ni pravi patriot, je dejal minister, oni, kakor so nekateri obupanci, ki so se po srečni rešitvi v tujino izročili v službo razn'h Židov iz Londona, Washingtona in Moskve. Pravi srbski patriotizem zahteva, da se napno vse sile, da bo dežela obnovljena. Pri tem prizadevanju Nemčija ni nasprotnica, temveč podpornica Srbije.

Pouk italijanščine na Portugalskem

Lizbona, 19. dec. s. V novem šolskem letu je bil v vseh večjih podeželskih središčih uveden pouk italijanščine s posebnimi tečaji, ki jih bodo vodili profesorji italijanskih srednjih šol. Posebno važen bo ta tečaj, prvi te vrste, v mestu Bregi, znanem po svoji katoliški kulturi in številnih cerkvah, ki ga poznajo z imenom portugalskega Rima. V tečaje v Bregi, ki so pod pokroviteljstvom tamkajšnjega škofa, je vpisanih posebno mnogo gojencev.

Komunistično rovarjenje na Bližnjem vzhodu

Ankara, 19. dec. s. Komunisti so v Siriji in Libanonu, kjer so ustanovili posebna središča za propagando, brez prestanka na delu. Posebni agenti za ta posel so prišli tjakaj iz armenske sovjetske republike. Ta čas so izdali vsemu armenskemu prebivalstvu na Bližnjem vzhodu proglas, naj se vsi Armenci združijo v znamenju sekire in kladiva.

Židovska nasilstva nad Arabci v Palestini

Ankara, 19. dec. s. Položaj v Palestini se slabša iz dneva v dan zaradi neprestanih rekvizicij in ropanj židovskih trgovcev med arabskim prebivalstvom, ki postaja čim dalje bolj siromašno in lačno. Številna arabska podjetja v Egiptu so v znak protesta prekinila vse trgovske odnose z židovskimi tvrdkami v Palestini.

Železniška nesreča v Franciji

Pariz, 18. dec. s. Vlak, prihajajoč iz Pontoisa, je zadel blizu postaje Enghiens les Bains v drug vlak, vozeč iz Neaumonta. Pri nesreči je bilo več ko 30 oseb laže in teže poškodovanih.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Ponedeljek, 21. decembra: Zaprto.
Torek, 22. decembra: ob 16.30: **Oče.** Red Torek
Sreda, 23. decembra: ob 16.30: **Primer dr. Hirna.** Red Sreda
Četrtek, 24. decembra: zaprto
Petek, 25. decembra, ob 16. uri: Oče naš... Izven.
Sobota, 26. decembra, ob 14. uri: Peterčkove poslednje sanje. Izven. Zelo znižane cene od 10 Lir navzdol. — Ob 17. uri: Ples v Trnovem. Izven.

Strindberg: »Oče«. Drama v treh dejanjih. To delo je prišlo po dolgih letih zopet na naš oder in ima za vsebino družinski konflikt in sicer boj moža in žene za premoč volje. Psihološko globoko v človeško dušo segajoča drama vsebuje dve osrednji vlogi: moža, ki ga bo igral P. Kovič in njegovo ženo, ki jo igra Gabrijelčičeva. Nastopajo še: Berta, njuna hči — Simončeva, dr. Ostermark — Košič, pastor — Gorinšek, dojilja — Kraljeva, Nöjd — Potokar. Delo je zrežiral Jože Kovič.

OPERA

Ponedeljek, 21. decembra: Zaprto.
Torek, 22. decembra: ob 16.: **La Boheme.** Red Premierski
Sreda, 23. decembra: **Slepa miš.** Izven. Cene od 24 lir navzdol
Četrtek, 24. decembra: zaprto
Petek, 25. decembra: ob 16.: **Traviata.** Izne od 20 lir navzdol.

Abonente Premierskega reda opozarjamo na torkovo predstavo Puccinijeve opere »La Boheme«. Libreto opere je posnet po slovitem Murgerjevem romanu. Osebe: Rudolf, glasbenik — Lipušček, Marcel, slikar — Janko, Schaunard, glasbenik — Dolničar, Collin, filozof — Betetto, Mimi — Vidalijeva, Musetta — Polajnarjeva, Benoit, hišni posestnik, Alcindor — Anžlovar, Parpignol — Kristančič. Dirigent: D. Žebre, režija in scena: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti. Slovenski libreto opere v Štritofovem prevodu je v prodaji v operni blagajni.

Opera pripravlja Puccinijevo opero »Sestra Angelica« v režiji Roberta Primožiča in Beethovnovo 7. sinfonijo v koreografiji Maksa Kürbosa pod glasbenim vodstvom dirigenta Antona Neffata. Premiera bo 30. decembra.

Današnji simfonični koncert je preložen na ponedeljek 28. t. m.

Radio Ljubljana

PONEDELJEK, 21. DECEMBRA 1942-XXI

7.30: Pesmi in napevi. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Pisana glasba. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.17: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Glasba za godala. 13.45: Operetna glasba. 14.00: Poročilo v italijanščini. 14.15: Orkester, vodi dirigent Petralia. 15.00: Poročila v italijanščini. 17.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Prenos iz rimskega gledališča »Eliseo«, koncert organizira Kr. filharmonična akademija; drugi del koncerta violinista Gerharda Taschnerja. 19.00: »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Lahka glasba. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45: Simfonično-vokalni koncert, vodi dirigent Morelli, sodelujeta sopranistka Jolanda Magnoni in baritonist Gino Bechi. 21.30: Koncert kmečkega tria. 22.10: Koncert tria Šlajs—Burger—Lipovšek. 22.45: Poročila v italijanščini.

Rdeči križ poroča

V Poizvedovalnem oddelku Rdečega križa, Via Ariella Rea 2/II, soba 3 naj se med uradnimi urami od 8.—12. javijo naslednji:

Bosnič Dmitar, Černe Andrejka, Dautović Aburait, Filipčič Anica Grill Andrej, kapetan Ljubiša Jovanović, Petković, stud. med., Kavčič Pavla, Kezele Ljudmila, Klun Ludvik, Magdič Neža, Mihailov Božo, Pogačnik Mira Rebula Mirko, Slovnik Anton, Skaberne Milka, Teodorović J. Blagoje, Vršič Justina. Istotam naj se javijo svojci naslednjih oseb:

Lavrič Milan, Malnar Ivan, Sulič Bruno, Šraj Alojz, Poje Peter.

IGRAČE DARILA
„eiciban“ ZA BOŽIČ VABI
ENGELMAN
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 3

Objave

Violinski virtuoz Karlo Rupel bo dirigiral drevi ob 18. uri v veliki unionski dvorani IV. simfonični koncert letošnje sezone z naslednjim sporedom: 1. Corelli: Sarabanda, Giga, Badinerie, trije staroklasični plesi za god. orkester; 2. Osterc: Religioso za godalni orkester; 3. Bach: Koncert v a-molu za violin-solo in godalni orkester. Violin-solo bo igrala g. Francka Ornik-Rojčeva. 4. Beethoven: Sedma simfonija v A-duru. Opozarjamo, da bo začetek koncerta točno ob 18. uri. V Knjigarni Glasbene Matice je še nekaj sedežev in stojišč na razpolago. Občinstvo prosimo, da si nabavi vstopnice, kolikor jih je še, že v predprodaji. Podrobni spored koncerta pa bo na razpolago tudi pri večerni blagajni.

Dnevne instrukcije iz vseh predmetov dopoldne ali popoldne dobe dijaki (-nje) za nizek honorar. Pouk tudi iz jezikov. Novi trg 5-III., levo (dop. 8—10, pop. 3—5).

Javni produkciji šole Glasbene Matice bosta v torek in sredo. Prva produkcija bo v torek, dne 22. t. m. ob pol 6. uri v mali filharmonični dvorani. Na njej bodo nastopili gojenci oddelka za klavir, violino in čelo. Druga produkcija bo v sredo ob tričetrt na 6. uro v veliki filharmonični dvorani. Na tej produkciji pa bodo nastopili gojenci klavirskega oddelka, en gojenec solopetja, šolski orkester pod vodstvom prof. Karla Jeraja, ter mladinski zbor in šolski orkester skupaj, pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča. Podrobni spored za obe produkciji se dobi v Knjigarni Glasbene Matice. Stane 3 lire in velja kot vstopnica za malo, odnosno za veliko filharmonično dvorano.

✝

Po kratki bolezni nam je umrl naš ljubljeni soprog, dobri oče, stari oče, brat in stric, gospod

Šibovc Alojzij

teh. uradnik drž. žel. v pokoju

Pogreb dragega pokojnika bo v ponedeljek, dne 21. t. m., ob pol 4. uri popoldne z žal, kapele sv. Janeza, k Sv. Križu.

LJUBLJANA, 19. decembra 1942.

Žalujoča rodbina ŠIBOVČEVA

✝

Naznanjamo, da je preminila naša dolgoletna sodelavka

MARIJA ZALOKAR

Obdržali jo bomo v lepem in trajnem spominu.

Pogreb bo v ponedeljek 21. t. m. iz kapelice sv. Marije ob 2. uri na pokopališče k Sv. Križu.

TOVARNA ŠUMI

Misli o božičnih dneh

Gotovo se ne motim, ako trdim, da še ni živel človek, vsaj če je bil dalje časa na svetu, da se ne bi izvršil nad njim neizbežni izrek: Dež za soncem mora biti, za veseljem žalost priti. Tako je z naravo, letnimi časi in človeškim življenjem. Naj pride nad zemljo ali nad človeka karkoli in še tako kaj strašnega, čas je neizprosen, gre začrtano pot naprej, nobena sila ga ne zadrži.

Minila je cvetoča in mila pomlad, mladost. Sledilo je lepo, a kratko poletje, moška ali krepka ženska starost. Nato je nastopila hladna jesen, poznejša leta. Narava sama je postala otožna. Razne ptice so že odletele v kraje, kjer ni hladu ne pomanjkanja sončnih žarkov. Ostale ptice so utihnile, se približale ljudem, proseč usmiljenja in zimske prehrane. Nekatere živali so se umaknile v brloge, ali pa se zarinile globoko v zemljo. Cvetlice so že pomrle, list za listom je že padel z dreves in kmet je pospravil s pridnostjo in trudom pridelane poljske pridelke.

Bliža se zima, starost, s svojo krasno lepo belo odejo in težko pričakovanimi božičnimi prazniki. Stare, ganljive božične pesmice so oživele po domovih, šolah, zavodih. Najskrivnostnejši od božičnih praznikov je sveti večer. Človek si želi, da bi blaženost tega večera trajala dolgo, dolgo. Ni pa vesel tega večera in zimskega mraza zapuščen, nesrečen otroček ali brezposelnež, zapuščena vdova ali reven družinski oče, zlasti če ima prazno drvarnico in mu manjka obleke, obutve, perila in zaslužka. Tudi bolniki nimajo prijetnih svetih večerov, ker jih tare duševna ali telesna bolezen. Hvala Bogu, da oblastva store vse, kar je le mogoče, za lajšanje gorja takim ubožcem, zlasti brezdomcem. Kakor vsako leto, zlasti o Vseh svetih, tako se tudi na sveti večer spominjamo onih, kateri so od lanskega božiča pa do današnjega odšli tja, odkoder ni vrnitve. Zlasti so nam pred očmi oni naši dragi, ki so še ob Vseh svetih šli na pokopališče obiskat umrle, danes pa že sami počivajo med razpadajočimi. Lepe in pomembne so vrstice, zapisane na nekem grobu:

Kot cvet na polju hitro mine,
ko dahne vanj jesenski mraz,
takisto človek brž izgine,
ko smrt poljubi mu obraz.

Marsikje objokujejo na sveti večer skrbnega očeta, zlato mater, dobrega sina, pridno hčer, ljubečega moža, oboževano ženo. Nihče od teh se ne bo vrnil med nas, ampak vsi nas bodo v božičnih dneh obiskali na naših domovih, ali pa nas bodo nevidno spremljali, ko se bomo mudili na resnem svetem prostoru, pokopališču, med njihovimi grobovi. Vsako leto je o božiču na božjih njivah precejšnja živahnost. Krašenje grobov z venci, lučicami, drevesci in celo s postavljanjem jaslic na grobove je zelo v navadi. Vse to je lepo in prav, nov dokaz globokega spoštovanja in ljubezni do umrlih, ki nas veže še tedaj, ko naši dragi že razpadajo v zemlji. Naši pokojniki nam bodo neslišno šepetali: Tudi mi smo bili ljudje, tudi mi smo ljubili življenje, a danes smo le še okostnjaki in še to ne bomo nekoč več. Ta neizprosna usoda čaka tudi vse vas. Božja poslanka pride nepovabljena, bodisi podnevi ali ponoči, pri delu ali v spanju, pri uživanju ali v žalosti. Ne pozna počitka, pride v delavnik, nedeljo, praznik ali pa tudi na sam sveti večer. Tudi ne pozna protekcije, ne izgovora, ne usmiljenja, niti čakanja in prizanašanja. Imel sem dobrega, skrbnega očeta. Pred mnogimi leti sem ga na sveti večer med drugim vprašal: »Oče, so vam leta hitro potekla?« Oče mi je takrat v častitljivi starosti 80 let odgovoril: »Če boš kdaj sam dočakal starost, si boš dal sam najboljši odgovor in ne boš verjel, kako hitro mine.« Še sem ga vprašal, če si želi, da bi vkljub svojim letom doživel še kaj svetih večerov. Odgovoril mi je, da bi rad dočakal še nekaj božičev, ki so tako lepi in za družinsko življenje tako prisrčni. To je rekel mož, ki se je vse svoje življenje pošteno trudil v potu svojega obraza kot obrtnik, da je preživljal svojo 12člansko družino in se z njo veselil zlasti božičnih dni. Pet let za tem razgovorom mu je poslanka božja zatisnila oči.

Tudi naša življenjska luč ugaša z vsakim dnem in bo tudi za nas prišel nekoč zadnji božič. Življenje pa bo šlo sto in tisočletja naprej, dokler ne bo napočil oni strašni dan iz Razodetja.

Ko bodo letošnji sveti večer zvonovi oznanjali večno lepo melodijo »Mir ljudem na zemlji!«, ne bo pač nikogar, ki se mu vsaj ta skrivnostni večer ne bi omehčalo srce in ga napojilo z neomahljivo trdno voljo in dobrim sklepom, pomagati bližnjemu v čim večji meri. Ta ljubezen in skrb naj se predvsem obrača na revne in zapuščene otroke, na sirote in stare, bolehne ljudi. Zelo velik in plemenit božični dar bi poklonili na oltar socialnega čustvovanja posebno oni, ki bi, če nimajo lastnih otrok, prevzeli kakega revnega ali zapuščenega otroka iz kakega zavoda ali revne hiše, ga prisvojili in mu nadomeščali umrle ali nebrižne ali ubožne starše. Prepričani naj bodo, da jim bo zavest, da so storili nekaj res koristnega, še ob zadnji uri svojega življenja v veliko zadoščenje in tolažbo.

V Ljubljani, o Božiču 1942.

Avgust Juh

Vzori mladega leta

Gruden — čas vzbujajočih se nad za ljubitelje prirode in čas navideznega omaganja življenjskih sil v prosti naravi.

Zemlja se, hiteč po svoji večni poti, soncu v tej dobi sicer približuje, vkljub temu pa zavlada v zmernem pasu in v pokrajinah proti severu zlovešča boginja zime in smrti in ustvarja sicer kratkotrajno, človeškemu lagodju pa nasprotujočo ledeno dobo, a to nelagodje je povsem umljivo, saj je vendar vsak življenjski pojav osnovan v glavnem na toploti, ki jo Dajbog, sonce naših pradedov, blagodarno izžareva. Le neznatno še, vkljub temu pa dušo vznemirjajoč, se znižujejo v grudnu dnevne poti nebesne luči do usodne najdaljše noči, ko zmaga življenje nad smrtjo, svetloba in toplota nad temo in mrazom. Tedaj se nam prijazno nasmehlja rumeno sončece in se začenja zopet dvigati nad obzorjem, po večnih zakonih vsemirja v vsemirju.

Tihi, prazni so gozdovi...

Tihi in prazni so gozdovi, votlo in preglasno zadeva uho celo smeh pisanih siničic, ki obirajo urno nage, vlažne listavce. Prijazni sončni in deževni dnevi grudna so izvabili iz varnega zavetja matere zemlje prve oznanjevalke bližajočega se mladega leta. Na prisojnih mestih, zlasti kjer namakajo studenčki plodno prst gozdnih obronkov, so se pod božajočimi toplimi žarki zimskega sonca radovedno odprle plavolase trobentice na mehki, nagubani preprogi svojih listov, kjer stoje s nežnimi šolnčki, da bi se obvarovale vlage. Tam pa, kjer se zbira med skalovjem črna rahla prst, se smehljajo v poznoletni sončni dan žlahtne zvezde teloha med mladozelenimi, pahljačam podobnimi listi. Kaj čuda, če sanjamo že zdaj spričo leta lepih prizorov o pomladi, o plahih, bledih zvončkih, o vigrednih podleskih, posnemajočih barvo neba, o zardelih pasjih zobčkih in drugih nežnih spremljevalcih lepe, od bogov z večno mladostjo obdarjene Deve. Medtem pa, ko o njih sanjamo, čakajo ti naši ljubljenci v toplem naročju matere zemlje, varno zaviti v beli puh, na svoje sogledno vstajenje. Nada povsod! Tudi naš sen je le nada, vse življenje je neutešljivo nadejanje, ki se začenja v zorni mladosti in ki niti ne preneha na pragu onstranstva; — gonilna sila našega žitja in bitja — brez nje bi bilo življenje strašna, enolična pustinja.

A tudi v gozdovih, koder jih še ni pobelila Pehtra baba, utripa še življenje, med trohnečim, rjavim listjem iztegujejo nalik lovkam hobotnice navadne rebrače v šopkih svoje zimzelene liste. Na vlažnih tleh žive svetlozelene družine šotnega mahu; v skupinah se šopirijo na črni prsti pritlikavim smrečicam podobne navadne praprotnice, pod starimi bukvami, na debelih, olubljenih, nadanjih koreninah in naokoli se pa razprostira svetlozelenemu baržunu podobni mah.

Mah, božič, jaslice...

Mah — božič — jaslice, koliko razvedrila za staro in mlado!

Star, lep običaj so jaslice, skozi veke ga čisla naš rod. Trikotne so prave kmečke jaslice, nameščene navadno v voglu nasproti peči. V starih časih jih je osvetljevala rdeča lučka na olje in kmečka družina — mladež na peči, odrasli na obpečni klopi, dedek pa na od nikogar mu osporavanem zapečku — je uživala v zasluženem miru in počitku in gledala tja v hlevček, kjer se je, že davno tega, rodila neznana sirota — Ljubezen — v podobi ubogega deteta.

V mestih se je udomačilo, že dolgo tegá, božično drevesce, ki je tudi lep, vendar več ali manj tujeroden običaj. Brez dvoma so pa jaslice z vsemi svojimi pritiklinami bolj lepe in pa tudi bolj zgovorne. Polagoma se je naš rod odtujil temu in drugim običajem in šegam, tuja so mu postala tudi predanja o poosebljenih prirodnih silah, o bogovih, ki so jih čislali pred veki davni pradedje in redkokdaj se jih je spomnil kak pesnik in pisatelj, dasi so ne samo priče stare kulture in samobitnosti, temveč tudi velevažno vzgojno sredstvo za dvig čuta plemenite vzajemnosti, srčne kulturne in ljubezni do prirode. Rod, ki vse to zanemarja, lahko primerjamo z drevescem, ki mu usihajo in trohne korenine. Polagoma mu vene krošnja, ker ji ne pritekajo življenjske sile iz plodnih globin preteklosti.

Tiha, blažena noč...

Rumeno se zablešče zdaj med dolgimi sencami mogočnih debel rumeni prameni sonca v mirno, zimsko hosto, kjer žažari na dnu trohneče listje nalik žerjavici. Svetli prameni privabljajo nežno in tenko cvrlikajoče ptičice, ki stikajo v žarki svetlobi po krmi na vejah in tleh. Tam zarožlja v listju, ki ga je neoprezno odmaknila kaka miška. Iz daljav pa odmeva kreket vran, vračajočih se ob zatonu z naseljene ravni v zavetje borovcev in smrečja. Polagoma se priplazi mrak v hosto, sence se vzpenjajo na gozdnih pobočjih više in više, na zahodnem nebu se pa naginja rdeča krogla, plavajoč v rumeno rožnatem morju niže in niže in slednjič tone za črnimi sencami gorskih grebenov. Temna preproga zagrinja ravnice, le na visokih planinah se še kopajo vršiči v rožnati luči, dokler tudi njih ne zagrne plašč zimske noči. Iz neštetih in nevidnih lin in linic se pa dviga ubrani napev v tiho in blaženo noč.

Biagio Pantaleo-Griša Koritnik:

Vrni se ob zori, znanka!

Znanka! Duša moja pomni zvočno ubranost
tiste pesmi in sladkost jokanja,
dneva mročega otožno vdanost.

Struna ne brni več ko nekdanja.
ko da čuti lok, kako preliva
vanj drhteča roka bol molčanja.

Znanka! Vrni se in poj... Poj, ljubezniva,
da tvoj vedri glas zbudi iz spanja
mročega srca molčeče strune.

Noč prihaja, hladna in sijajna,
prosto pot pripušča žarkom lune,
v svojo tajnost bridki plač moj skriva.

Vrni se ob zori, znanka, ko zasine
novo sonce, in uteši moje bolečine.

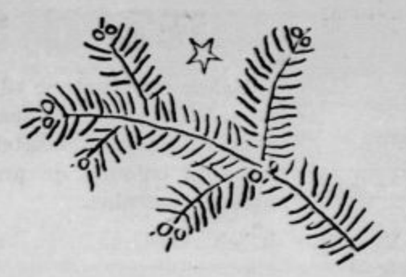

Stare šege

Ker so sv. Štefana kamenovali, so se ponekod v severni Istriji včasih zbirali otroci na Štefanovo popoldne na trgu sredi vasi, izza oglov pa so prišla dekleta in obmetavale dečke z jabolkami in pomarančami. Lepo je to bilo, marsikdo bi hotel biti tako kamenjan! Vendar pa ni imela ta navada nobene skupnosti z grenko smrtjo sv. Štefana. Jabolko pomeni vse kaj več kakor prispodobo za kamenjanje.

V Prekmurju vstane na Štefanovo vsa družina že ob drugi uri zjutraj in ko je pospravila in očistila sobe in hišo, prinese vedro vode v sobo in vrže vanjo rdeče jabolko. Iz vedra zajamejo potem vsi to vodo s krničkami, izdelanimi iz vrbja in se umijejo. Tam, kjer se še drže tega običaja, je potem vse leto samo zdravje. Sploh je v Prekmurju pravilo, da se mora tega dne dekle umiti z rdečim jabolkom. Dekleta pa na Štefanovo darujejo jabolka mladeničem. Fantje tudi niso skopi in počakajo, slično kakor zgoraj, dekleta pred cerkvijo in jih obsujejo z rdečimi jabolki. Vse to dokazuje, da je »obmetavanje« z jabolki in v novejšem času s pomarančami — stara koleda, ki se je pričela takoj po božiču.

To koledo tudi ponekod še res izvršujejo z darom jabolk. V Törnišči prinese zjutraj na Štefanovo ženska dve okrogli pogači pred hišna vrata in govori.

»Želem blaženo zdravje i vse drügo, kak si vi želete; želemo njim od njüvoga patrona veselo dobro jutro!« Nato hiti žena pred drugi prag, od hiše do hiše in prinese v vsako domačijo »Dobro jutro«. To »dobro jutro« prenašajo tudi otroci premožnih staršev in obdaruje jih tudi še tako siromašna ženska. Drugi Koledniki pa opravijo svoje voščilo na večer; v okno postavijo sosedom »cmer« (šopek) vkupno z jabolkom.

Koleda je vedno združena poleg jabolk tudi z delom drevja, s smrekovimi konci, brinjem, lesnimi šibami. Ne bo držalo, da bi bilo današnjo božično drevo le germanski import. Pravsedlina je slovanska in izvira iz češčenja lesnega duha in duha rasti. O božičnem panju vé že tudi vsak Slovenec, Primorci pa vedo, da so njih pradedi božični panj še »krmili« z božičnimi dobrotami in zalivali z vinom. Praostanek čaščenja lesnega duha o božiču je ohranjen še tudi v Prekmurju v tehle dveh primerih.

V Črensovcih si naložé otroci navsezgodaj na Štefanovo ročaj drv, »prekolice«, in beže ž njimi k sosedu, jih položé sredi sobe, pokleknejo nanje, prekrižajo se in govoré v naglici:

»Bog vam daj telko jecekov,
kak' na moji glavi vlasi!
Bog vam daj telko pujcekov,
kelko na moji glavi vlasi!«

Drva, na katerih so koledniki klečali, puste v hiši, na dvorišču pa pograbijo druge in hite z njimi v sosedno hišo.

V Dolenjem Prekmurju koledujejo tega dne otroci prav tako, le da se zadovolijo z enim samim, a večjim polenom. Kadar je večja skupina kolednikov, ali kakor se sami imenujejo »balážičev« ali »vlažičev« (»baláževičevo, vlažičevo«), izgovarja skupina: »Bog vam daj telko picekov« — druga skupina pa odgovarja »Kak na moji glavi vlasičkov«. Včasih pa pomešajo med besedilo voščila tudi nagajivi dodatek: »Bog vam daj telko vüši (uši) kak' na moji glavi vlasičkov« — in morajo nato v dir, kolikor jih peté neso. Drugi »balažičkarji« so glede voščil pravi umetniki; odrežejo se tudi takole: »... takšnega prašiča kak naša peč, takega biká, kak' naša párma (skedenj)!«

Ostali Slovenci kolede na ta dan ne poznajo več in počaste dan v prvi vrsti živini in konjem. Ljubljanski in okoliški gospodarji zlasti radi poromajo na Štefanovo k Božjemu grobu v Štepanjo vas, kjer dajo blagosloviti iz lesa izrezljane konjiče in voliče, da bi imeli vse leto zdrave hleve.

V Zilji si oskrbe kmetje tega dne blagoslovljeno vodo in gospodar poškropi s to vodo živino in konje ob mnogih prilikah v letu, ko gre živina prvič orat, ko jo že(nejo na planino itd. Baje pomaga ta voda tudi proti kačjemu piku. Da bo dekle ostalo mlado in lepo, se mora tega dne umiti v mleku. V naših vinskih krajih pa blagoslavljajo tega dne vino in pijó šentjanževca.

Evgen Heltai:

Razmišljanje o božičnem drevesu

(V beli otroški sobi vznemirjeno šepetata šestletna Boci in petletna Mimi, obe v svojih posteljicah. Je ura že dvaindvajset in obe bi morali že davno spati, kar dokazuje privita svetilka. Toda še vedno čujeta in razmišljata o božičnem drevescu v siju jasne mesečine, ki se lije skozi okno.)

Boci: Kolikokrat naj ti še povem, da bo v petek božič? Če jaz kaj povem, je to res!

Mimi: Nikar ne kriči, sicer pride očka in naju ošteje!

Boci: Jaz se ne bojim očka. Jaz očka ne ubogam.

Mimi: Če ga ne boš ubogala, pride nocoj Ježušček in vzame božično drevesce z balkona.

Boci: Kdo ti je to rekel?

Mimi: Očka je povedal. In očku je povedal Jezušček.

Boci: Imenitno! Kje pa je očka govoril z Jezuščkom?

Mimi: V kavarni. Jezušček gre vsako popoldne v kavarno in se razgovarja z očkom. Očka mu pove, ali sva pridni ali poredni.

Boci: To ni res. Očka laže.

Mimi: Očka ne laže!

Boci: Očka laže. Očka vedno laže. Za svetega Miklavža je tudi lagal, ko je rekel, da je položil v najine čevlje slaščice sveti Miklavž, pa je to storila gospodična. Saj sem videla. Očka je zato gospodično celo poljubil, ker je mislil, da spiva. Očka vedno poljublja gospodično.

Mimi: To ni res! On poljublja mamico.

Boci: On poljublja tudi mamico. Ako pa ni mamice v sobi, ne more poljubljati mamice. Potem mora poljubljati gospodično. Zato je gospodična pri nas, da je tu, ako gre mamica iz sobe.

Mimi: Tudi gospodična rekla, da Jezušček odnese božično drevesce z balkona, če ne bova pridni.

Boci: Tudi gospodična laže. Jezušček ne vzame božičnega drevesca. To ostane tam do četrtka, potem ga pa okrase z darili.

Mimi: Samo, če bova pridni.

Boci: Vseeno, ali bova pridni ali poredni. To je za naju vse eno. Za svetega Miklavža sva bili tudi poredni, pa sva vendar vse dobili. Tudi sedaj dobiva vse.

Mimi: Samo, če bova pridni. Jezušček sedi zunaj na balkonu v vejah drevesca in gleda, če sva pridni.

Boci: To ni res, zakaj na balkonu je mraz in tam ne sedi nihče. Ali misliš, da imajo v vsem mestu samo eno božično drevesce? Na sosednem balkonu je tudi eno, torej sedi Jezušček tudi tam? In na drugih božičnih drevescih tudi?

Mimi: Ne vem...

Boci: Ker si kozica. Jezušček se prav nič ne briga za božično drevo.

Mimi: Tudi ti lažeš. Jezušček je prinesel drevesce. Očka je povedal...

Boci: Očka! Kuharica je prinesla drevesce s trga, od tam, kjer kupuje meso.

Mimi: Kako moreš tako lagati?

Boci: Jaz nisem lažnivka. Vsi v naši hiši lažejo, samo jaz ne. Tudi mamica laže.

Mimi: Mamica ne laže.

Boci: Da, tudi mamica! O mali Nanici je rekla, da jo je prinesel sveti Miklavž, pa jo je v torbici prinesla tista debela ženska.

Mimi: Mamica ne laže.

Boci: Molči! Če ti povem! Ti še ne veš, ker si še čisto majčkena. Zakaj sploh govorim s teboj?... Saj te itak nimam več rada.

Mimi (molči).

Boci (čez nekaj časa): Prav nič te nimam rada —

Mimi: Tudi jaz te nimam rada —

Boci: Če me boš poslušala, te bom spet imela rada.

Mimi: Poslušam! Ali me imaš zdaj rada?

Boci: Da. Samo ne reci, da sem lažnjivka. Jaz vem vse. Tudi stara mama laže.

Mimi: Stara mama ne laže!

Boci: In jaz ti rečem, da laže! Zakaj daril ne prinaša božiček.

Mimi: Pač, božiček jih prinaša.

Boci: Jaz pravim, da jih ne prinaša Jezušček. Darila prinaša trgovec.

Mimi: Kdo?

Boci: Trgovec, ki stanuje tu v naši ulici. On ima v svoji izložbi toliko igrač. Očka mu dá denarja, on pa prinese igrač in slikanic in barčic in še mnogo drugega.

Mimi: Tudi punčko?

Boci: Vse.

Mimi: Ali je trgovec — božiček?

Boci: Da, in on je tudi sveti Miklavž, pa moj god in tvoj god. Trgovec je vse.

Mimi: Torej sedi trgovec na balkonu?

Boci: Saj sem ti že rekla, da si prismojena! Na balkonu ne sedi nihče. Trgovec sedi v svoji trgovini, kjer sva bili zadnjič z očko, ko nama je kupil punčko. In tam je bila velika ladja, in midve sva jokali in bi radi imeli ladjo. In za svetega Miklavža sva jo že imeli Kdo jo je torej prinesel? Sveti Miklavž ali trgovec?

Mimi (prepričano): Sveti Miklavž...

Boci: Ni res! Trgovec je bil. Kako pa bi sveti Miklavž vedel, da sva hoteli imeti ravno ono veliko ladjo, ki je bila v trgovini?

Mimi: Očka mu je povedal.

Boci: Kje pa je očka govoril s svetim Miklavžem?

Mimi: V kavarni.

Boci: Že spet lažeš! Očka ne hodi v kavarno, da bi govoril s svetim Miklavžem.

Mimi: Zakaj pa hodi tja?

Boci: Da kvarta.

Mimi: Odkod to veš?

Boci: Ker daje mamici vedno denar in pravi, da je to zanjo priigral.

Mimi: In gospodični ne daje denarja?

Boci: Ne. Gospodični je dal tisti, lepi prstan, ki ga gospodična vedno nosi, ako gre na sprehod, in ga na stopnicah vedno sname, ko pridemo domov.

Mimi: Zakaj ga pa sname?

Boci: Da ga ji kuharica ne ukrade. Kuharica ukrade vse, kar vidi: jajca, meso, rozine in mandlje in potem reče mamici, da sva to vzeli midve. Tudi kuharica laže.

Mimi: Kuharica ne laže.

Boci: Jaz pravim, da laže. Jaz vse vem. Svečke na božičnem drevescu prižge mamica in ne božiček, ker božiček je v nebesih in tudi nima vžigalic.

Mimi: Božiček jih prižge! Stari očka je povedal.

Boci: Tudi stari očka laže. Stari očka laže najbolj, zato ker pripoveduje samo smešne reči, ki niso prav nič resnične. Vsi lažejo, samo en človek ne laže.

Mimi: Kdo ne laže?

Boci (mehko in nežno): Trgovec! Trgovec ne laže...

Mimi (pol v snu): Trgovec...

Oče (nenadoma vstopi, jezno): Neznosni paglavki! Ali še vedno ne spita?

Obe deklici (drhté): Očka!...

Oče: Takoj pojdem v kavarno in povem božičku, da odnese z balkona božično drevesce... (Nejevoljno zapre vrata).

Mimi (zaihti).

Boci (odločno, prepričevalno in tolažilno): Ne joči, Mimica... Saj gre samo kvartat!...

(Obe dekleti potegneta odeji čez glavo ter v petih minutah trdno in sladko zaspita.)

Ljubezen svetovno slavnega pisatelja

Kakor marsikatera vdova slovečega pisatelja je tudi Ana Grigorjevna Dostojevska zapustila dragocene spomine na svojega moža, svetovno slavnega pisatelja Fedorja Mihajloviča Dostojevskega. — Naslednji odlomek je prav posebno značilen za njene odkritosrčno napisane spomine.

V velikih skrbeh zaradi najinega brezupnega gmotnega stanja sem začela misliti, kako bi mogla iz lastnih moči izboljšati možnost zaslužka in sem se hotela zato spet pečati s stenografijo, v kateri sem zadnja leta zelo napredovala. Prosila sem svoje sorodnike in znance, da bi mi preskrbeli kako stenografsko delo v kateremkoli uradu. Pozimi 1872. mi je predlagal P. M. Oljohin, moj učitelj stenografije, zaposlitev pri kongresu gozdnih posestnikov. Urednik »Gozdnega dnevnika« N. Šafranov me je hotel za deset dni od 3. do 13. avgusta spraviti v službo v Moskvi. Žal sem se čutila zaradi dogodkov tega poletja tako izmučeno, da sem morala to delo odložiti.

Dostojevski v času pričujočih spominov

Moj brat, ki je bil pred kratkim prišel s svojo mlado ženo v Petrograd, mi je naznanil, da bo v kratkem v enem svetovnih mest kongres — ne spominjam se, kak — in tam bodo potrebovali stenografa. Takoj sem se obrnila na predsednika dotičnega društva, od katerega je zavisela odločitev. Seveda sem storila to s privolitvijo Fjodora Mihajloviča, ki je sicer zagotavljal, da preveč trpim za družino, ker sem razen skrbi za otroke in gospodinjstvo obenem pomagala pri njegovem delu, vendar pa tokrat ni hotel nasprotovati moji želji, da zasluži denar. Pozneje mi je zatrdil, da je računal s tem, da mi bo predsednik odrekel. Ta pa je mojo prošnjo uslišal in mi naznanil ugodnosti. Ne morem reči, da so bile te zelo laskave: saj sta večji del honorarja požrli vožnja in bivanje v hotelu. Sploh pa tu ni bila glavna stvar denar, ampak zaupanje dela sploh. Uspeh naj bi mi zagotovil boljše ponudbe in mogoče večje ugodnosti.

Fjordov Mihajlovič ni imel resnih pomislekov proti mojemu potovanju, ker mu je moja mati zagotovila, da se bo za moje odsotnosti preselila k nam, pazila na otroke in vodila gospodinjstvo. Fjodor Mihajlovič ni imel tedaj zame nobenega dela: bil je šele na tem, da napiše načrt za svoje »B e s e«. In vendar mu ni ugajala moja vožnja. Z različnimi pomisleki me je poskušal zadržati. Ni mu bilo po volji, da se hočem jaz, mlada žena, peljati sama v poljsko mesto, kjer nisem imela nobenega znanca, in si bom morala sama pomagati. Moj brat, ki je slišal te besede, se je spomnil, da se pelje na ta kongres eden njegovih prejšnjih kolegov, ki se je na zapadu dobro spoznal in je povabil mene in mojega moža, naj ga obiščeva, da bova spoznala njegovega prijatelja.

Na domenjeni večer sva prišla k mojemu bratu. Fjodor Mihajlovič, ki že dolgo ni imel nobenega napada božjasti, je bil najboljše volje. V prijetni zabavi z mojim bratom in njegovo ženo je prešel čas do prijateljevega prihoda. Jaz ga nisem poznala, a sem od svojega brata mnogo slišala o njem. Bil je dober a ne posebno naobražen Kavkazijec, ki so ga zaradi njegovega živega temperamenta nazivali »divjega Azijca«. Tega priimka se je zelo branil in kot dokaz, da je »Evropec«, si je izbral v vsaki umetnosti po enega boga; v glasbi je bil to Chopin, v slikarstvu Rebin, v literaturi Dostojevski. Moj brat je šel gostu naproti. Ko je stopil v salon in zagledal svojega boga, je tako ostrmel, da ni mogel spregovoriti besedice in je komaj mogel pozdraviti gospodinjo in mojega moža. Bil je triindvajset let star, visokorasel, s kodrastimi lasmi, naprej štrlečimi očmi in rdečimi ustnicami.

Moj brat je zapazil zadrego svojega prijatelja in mu je hitel predstavljati mene. »Azijec« je zgrabil mojo roko, jo poljubil, pri čemer jo je parkrat močno stresel in dejal: »Kako me veseli, da se peljete na kongres in da vam bom mogel biti na uslugo!«

Njegovo oduševljenje me je zabavalo, a mojega moža je zelo razburilo. Fjodor Mihajlovič, ki je sam — četudi ne velikokrat — poljuboval gospem roko in ni tej navadi pripisoval nobenega pomena, je bil vedno razdražen, če je kdo meni poljubil roko. Moj brat, ki je spoznal nejevoljo Fjodora Mihajloviča (prehodi od enega razpoloženja k drugemu so bili pri mojem možu vedno težko premostljivi) je poizkušal napeljati stvaren razgovor o kongresu. »Azijec« je bil še vedno v zadregi in se ni upal pogledati Fjodora Mihajloviča ter je na njegova vprašanja odgovarjal največ obrnjen vame. Spominjam se na nekatere odgovore iz te njegove zadrege:

»Ali ni nadležno potovati v A.?« sem ga vprašala, »kolikokrat se mora prestopiti?« —

»Bodite brez skrbi, Ana Grigorjevna, jaz sam vas hočem spremljati; če želite, se morem celo z vami v istem vozu peljati.«

»Ali je v A. kak primeren hotel, kjer more stanovati mlada gospa?« sem vprašala svojega moža. — Azijec ga je živo gledal in vzkliknil:

»Če hoče Ana Grigorjevna, morem jaz stanovati v istem hotelu, kakor sem mislil iti k mojemu prijatelju.«

»Anja, slišiš? Mladi gospod je pripravljen, da stanuje skupaj s teboj. Ampak to je iz-klju-čeno!!!« je zavpil Fjodor Mihajlovič glasno in udaril z vso silo po mizi. Kozarec čaja, ki je stal pred njim, je padel na tla in se razbil. Gospodinja se je podvizala, da obdrži gorečo svetilko, ki je zaradi udarca izgubila ravnotežje. Fjodor Mihajlovič je poskočil, planil v sobo po svoj površnik in izginil. Hitro sem se oblekla in hitela ven; ko sem stopila na cesto, sem ga videla hiteti v nasprotno stran. Hitela sem za njim in ga po petih minutah dohitela.

Fjodor Mihajlovič je bil popolnoma iz sebe in kljub mojim prošnjam še vedno ni hotel obstati. Nisem odlagala dolgo in zgrabila sem z obema rokama za njegov plašč, ki mu je visel na ramah ter zaklicala: »Ti si blazen, Fedja! Kam letiš? To vendar ni najina pot! Ustavi se, obleci plašč, tako vendar ne moreš iti, prehladil se boš!«

Moje vznemirjanje je vplivalo na moža; ustavil se je, se oblekel v plašč, ki sem ga jaz zapela; vzela sem Fedjo za roko in ga povedla v nasprotno smer. Fjodor Mihajlovič je molčal.

»Ti si bil spet ljubosumen, kaj ne da?« sem rekla. »Ti misliš, da se bom jaz v nekaj minutah zaljubila v tega divjega Azijca in da me on ljubi, kaj ne? Ali te ni sram? Ali ne vidiš, kako me tvoje ljubosumje žali? Pet let sva poročena; ti veš, kako zelo te ljubim, kako cenim najino družinsko srečo, in vendar si ti zmožen biti na prvega ljubosumen in mene in sebe postaviti v tako smešen položaj.«

Moj mož se je poizkušal opravičevati in mi obljubljati, da ne bo več ljubosumen. Jaz se nisem mogla nanj dolgo hudovati, ker sem vendar vedela, da se v svojem ljubosumju ne more zdržati. Naposled sem se začela smejati, ko sem se spomnila na oduševljenega mladega moža in na takojšnji srd in beg mojega moža. Fjodor Mihajlovič je zapazil spremembo mojega razpoloženja, nakar se je sam razvedril in vprašal, koliko stvari je pri mojem bratu razbil in če ni kaj storil svojemu vnetemu čestilcu.

Bil je čudovito lep večer in šla sva peš domov; za dolgo pot sva potrebovala več ko eno uro. Doma naju je čakal že moj brat, ki je v strahu hitel za nama in je bil zdaj v velikih skrbeh, ko naju ni naju ni našel doma. Celo uro naju je pričakoval poln črnih slutenj in je bil zdaj zelo presenečen, ko naju je zagledal v najboljšem razpoloženju. Prisilila sva ga, da je pil z nama čaj in vsi smo se smejali, ko smo se spominjali na to, kar se je pripetilo. Na vprašanje, kako je Kavkazijec razlagal najen beg, je odgovoril: »Ko me je vprašal, kaj se je zgodilo, sem mu dejal: Pojdi k vragu, če sam tega ne razumeš!«

Po tej zgodbi mi je postalo jasno, da se moram otpovedati potovanju. Res bi mogla tudi zdaj pregovoriti svojega moža, da bi me pustil, toda v kakšni nemirnosti bi po mojem odhodu živel? In brezdvoma bi končno prišel v A. za mano. Vse bi se končalo s škandalom. Denar, ki nam je vedno primanjkoval, ne bi nič zalegel.

Tako je moj poizkus, da bi si s pomočjo stenografije služila kruh, našel predčasen konec.

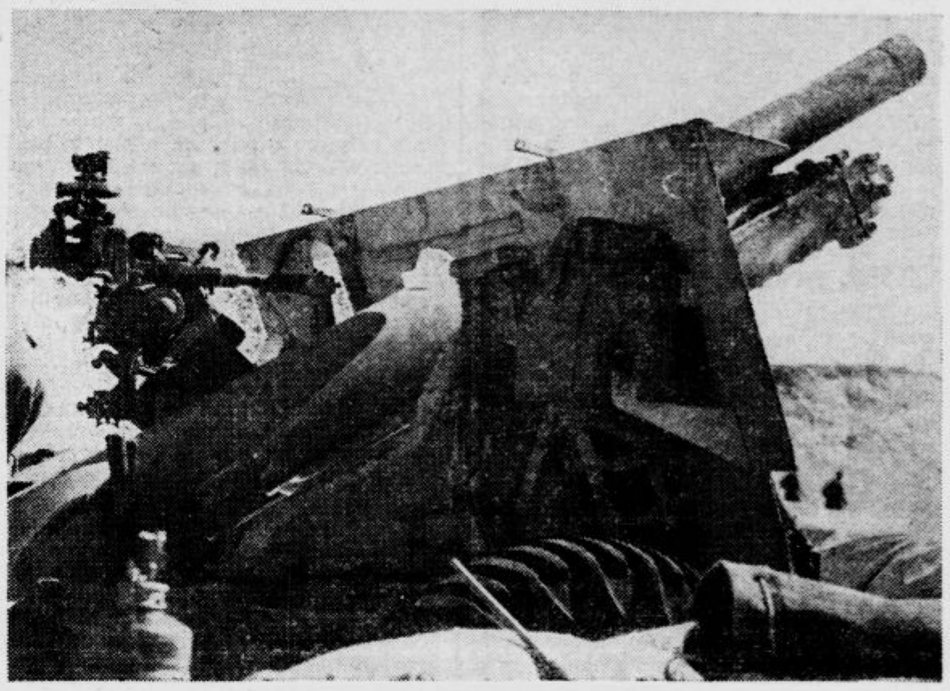

Top srednjega kalibra v položaju v Cirenajki

Atlantska Siegfriedova črta

Ogromni obrambni stroj, ki ga je Nemčija zgradila ob atlantski obali, da bi branil kontinent pred kakršno koli nevarnostjo s strani Anglosasov, bo v najkrajšem času dovršen. Z delom so začeli takoj po zlomu Francije in se je nadaljevalo brez prestanka dve leti. Novo obrambno črto gradi vojska delavcev in strokovnjakov, ki jih zaposluje organizacija Todt.

Siegfriedova črta Atlantika — tako imenujejo pristojni krogi ogromno delo — ima svoje začetke na Severnem rtu in končuje na Pirenejih. Z drugimi besedami, sega od Norveške do francosko-španske meje. Na vsej dolžini je zgrajena iz neskončne vrste utrdb. Toda beseda utrdba je v tem primeru mnogo širši pojem, kakor smo bili vajeni doslej. Objema množico reči: meter visoke zidove, ki so pokriti z vrečami peska, minska polja, železobetonske stolpe, ki so namenjeni zaščiti daljnometnih topov, in skupine ogledniških ladij, ki stalno križarijo ob obali in jih smemo imenovati »prednje postojanke« obrambnega sistema.

Vzdolž »črte« je ogromna postrojba topništva. Poleg vzidanih topov je na razpolago množica baterij na tračnicah, ki so položene za prvimi črtami. Če bi bili topovi prve črte uničeni, bi mogli slednje v najkrajšem času spraviti na ogrožena mesta.

Obrambna črta je popolnoma maskirana. Šele iz neposredne bližine je mogoče ugotoviti, da pokriva bujno zelenje reflektor ali celo postojanko protiletalskih strojnic.

Utrdbeni ustroj razpolaga z vsemi obrambnimi in napadalnimi sredstvi in številnim moštvom. Sodelujejo vsi rodovi nemške vojske. Številne letalske skupine pa budno križarijo v zraku nad strateško važnejšimi točkami in so zmeraj pripravljene, da ob potrebi nemudoma nastopijo.

Sredstva in ljudje so na mestu, da odbijejo kakršen koli napad, zlasti iz zraka. Podmornice pa imajo oklopna zakloniščа: ogromne stavbe iz armiranega betona, ki so tako odporne, da vzdrže kakršen koli izstrelek. V njih so podmornice povsem varne, na razpolago pa je v teh »zakloniščih« vse, kar bi bilo potrebno za popravo morebitnih okvar, ki jih utegne podmornica iztakniti na svojih vojnih pohodih.

Atlantska Siegfriedova črta je nekaj svojstvenega. Neznaten poplah zadostuje, da je ves stroj na delu. Zadostuje celo klic stražarja ali pa navaden telefonski poziv. In silna vojska mož in strojev se prebudi iz svojega olimpijskega miru in stopi v smrtonosno delavnost. Sovražniki so to že poizkusili v Saint-Nazaireu, Boulognu in Dieppu ... Lahko poizkusijo še.

(La Tribuna Illustrata.)

Sportniki in junaki na Japonskem

Že nekaj let o japonskem sportu skoraj ni nobenih podrobnih vesti, ali če bi hoteli reči pravilno, vse sportne vesti iz Japonske so zdaj strnjene v kratka poročila o vojni in vojnih dogodkih na Daljnem vzhodu. Velika junaštva japonskega vojaka ne bi bila izvedljiva brez junakov, ki so prišli baš iz vrst sportnikov. Zaradi tega je marsikateri sportni rekord iz mirnih časov dandanes še pomembnejši in slavnejši v obliki uspelih podvigov japonske vojske na morju in v zraku.

Japonsko in njen sport je vojna presenetila prav sredi silnega razmaha. Berlin je bil leta 1936 višek na tej poti navzgor, Tokio pa naj bi bil leta 1940 še prekosil vse, kar so organizatorji in aktivni pristaši sporta znali pokazati na zadnji svetovni sportni reviji. Po Japonskem so rasli stadioni kar iz zemlje in na vseh univerzah so se, podobno kakor po Ameriki, zbirali vsi veliki sportni talenti. Še važnejša pa je bila široka sportna podlaga, na katero so Japonci oslonili svoje sportno delovanje posebno med madino. Vse mogoče vrste sporta, med njimi nekaj čisto svojstvenih za Japonce, so se razvijale tamkaj v nepojmljivem poletu.

Aktivnega japonskega sportnika so dolga leta trdo trenirali. Njemu je postal sport sveta naloga, ki ji je podredil vse svoje življenje. Škodljivih izgredov japonski sportnik ni zagrešil nikoli in čisto nemogoče si je misliti, da bi se japonski sportnik po dobljeni ali izgubljeni bitki na sportnem polju vdal kakršni koli zabavi. V zvezi s takimi temeljnimi lastnostmi japonske mladine je tudi popolnoma razumljivo, zakaj baš ona goji najbolj uspešno najtežje sportne panoge. Tako so na primer Japonci pravi mojstri v težavnem troskoku, ki zahteva mnogo žrtev in dolgotrajnega vežbanja. Baš Japonci so oni, ki se živahno zavzemajo, naj bi ta disciplina ostala v olimpijskem sporedu, medtem ko jo hočejo drugi — ne nazadnje zaradi tega, ker v njej ne morejo nikamor na bolje — kratko in malo odpraviti.

Motil bi se, kdor bi mislil, da se je na Japonskem zaradi vojne nehalo sportno življenje in treniranje. Volja in vztrajnost pomagata japonskemu sportniku še lahke prenašati razne težave, ki mu jih je naložila vojna. Posebno nepopustljivi in žilavo marljivi so Japonci v plavalnem sportu. Ta panoga je bila pri njih že zaradi morja, ki od vseh strani obdaja njihovo domovino, od davna najbolj priljubljena. Slednjič ni brez pomena tudi to, da je Japonec že po svojem telesnem ustroju izrazito nadarjen za sporte v vodi.

V sportnih panogah, za katere je treba mnogo fizičnih sil, nekateri sinovom vzhajajočega sonca ne pripisujejo največjih vrednosti. Pri tem gotovo pozabljajo na znane japonske rokoborce, ki so se povzpeli do največjih uspehov. Razen rokoborbe pa je na Japonskem močno zastopan tudi boks, ne glede na to, da občinstvo prav za prav ne prihaja rado na boksarske prireditve. Med nekaterimi vidnejšimi predstavniki japonskega boksa je najbolj znan neki Fukuda, ki je bil zelo uspešen najprej v amaterskem taboru, potem pa je šel tudi med profesionale. Še enega močnega boksarja — Umia Gena — so imeli Japonci, toda žal je sredi poti do najvišjih časti obolel na očeh in moral pustiti areno. O vseh japonskih boksarjih, kolikor jih je, pa drži eno, da so na deskah silno vztrajni in pogumni do zadnjega.

Kakor povsod drugod, kjer je mladino potegnila v svoj vrtinec vojna, tako so se tudi na Japonskem razredčile vrste dosedaj znanih sportnikov, toda njihova mesta je že zavzela zorna mladina, ki kljub vsemu dela in trenira dalje po zgledih svojih starejših tovarišev, ki so navdušenje za sportno misel zapečatili z najdražjim darom za domovino.

Japonska rokoborba džiu-džicu

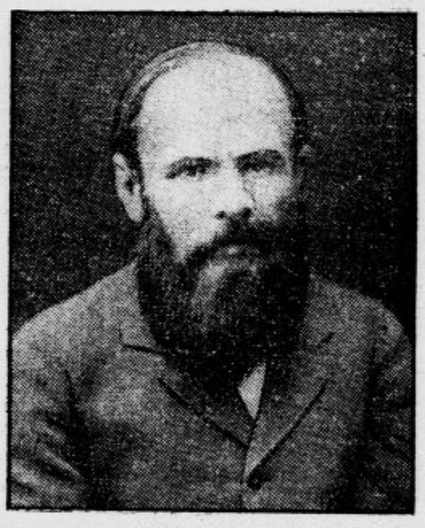

Pisatelj v času svetovne slave

INSERIRAJTE V „JUTRU“

Misli

Posnemanje izvira iz prvih dni človeškega življenja. Izumila sta ga Adam in Eva, ko sta si »oblekla« figovo pero.

Tudi duhovite žene rade vidijo, da jih imajo moški za neumne, ker mislijo, da so take bolj privlačne.

Virgilio Bondoa:

Škandal

Vsi listi so prinesli o tej zadevi obširna poročila.

Zgodilo se je tole: neko noč, v opremljeni sobi enega najbolj siromašnih mestnih okrajev, je obstrelila s samokresom mladega književnika Mihaela Guidija njegova ljubica, neka Gema Fiori, dekle dvaindvajsetih let; ena krogla je zadela Guidija v ledja izpod desne lopatice. Prenesli so ga brž v bolnišnico in zdravniki so izjavili, da bo ozdravljen čez šestdeset dni, če ne bodo nastopile komplikacije.

Deklè so še tisto noč zaprli in preiskovalni sodnik je takoj uvedel preiskavo. Ali izpočetka, po njenih in Guidijevih izpovedbah, ni mogel priti stvari do dna.

Zakaj je hotela Gema ubiti svojega ljubčka? Iz ljubosumnosti, seveda, so mislili mnogi. Ali je stopila ali je imela stopiti v Guidijevo življenje kakšna druga ženska? Razumljivo je, da ranjeni ni hotel v tej smeri dati nobenih odgovorov na sodnikova vprašanja. Ali, če je bilo tako, potem je moralo zaprto dekle povedati vse, da bi zvalilo krivdo s sebe. Ona pa je neprestano molčala. Torej je šlo morda za kakšne maščevanje za zlostavljanja od njegove strani? Tudi to ne, bogvaruj! Guidi je bil pravi kavalir, človek, ki bi nikoli ne dvignil roke na žensko bitje. Ona je protestirala:

»Miša da bi mene tepel? Vi zbijate šale?! Mar niste čitali njegovih knjig? Ali še ne veste, kdo je Miša Guidi?«

Revije so začele prinašati izpod peresa najboljših kritikov članke o Guidijevih delih. Nekateri izmed njih so govorili o njem kot o enem najlepših upov moderne narodne književnosti. V tistem času so prodali tri njegove romane in dve knjigi novel, tako, da ni ostal več niti en izvod v knjigarnah. Založniki so prihajali osebno k njemu, z žepi, napolnjenimi z bankovci in čeki, da bi se dogovorili z njim za nova izdanja. Dame iz aristokracije in višje buržoazije so napolnile njegovo sobo z najlepšim cvetjem in organizirale se, da mu priredijo časten večer tisti dan, ko zapusti bolnišnico. Nekatere bogate devojke so mu ponudile roko. Neki krojač mu je predlagal, da ga obleče brezplačno po zadnji modi.

Rana se je polagoma celila. Komplikacije niso nastopile. Podoba je bila, da ozdravi še preden pretečeta dva meseca.

*

Šele mesec dni po izvršenem pritvoru se je dekle odločilo, da bo govorilo. To je njena izjava, kakor smo jo izpisali iz sodnega zapisnika:

»Živela sem z Guidijem že dve leti. Pobegnila sem k njemu od svojega doma in moji niso hoteli več niti slišati o meni, kje neki, da bi mi pomagali z denarjem. Bili so dnevi, strašni dnevi, ko sva skoraj umirala od lakote in mraza. Večkrat sva prebila dan brez kosila ali večerje, ali brez obeh.

Hodila sva v knjižnico, da se ogrejeva, v žepu pečen kostanj za pol lire, ki sva ga vtikala v usta delajoč se pri tem kakor da jemljeva bonbone proti kašlju. (Tudi kašljala sva, oba.) Sramovala sva se... Danes boemstvo ni več v modi.

Guidi se je trudil z delom, ali zastonj. Zaslužil je smešno malo. Trideset lir za kakšen članek, petdeset za kakšno pripovedko, dvesto največ, za kakšen večji prevod, na katerem je delal mesec dni.

Preden sem pobegnila k njemu mi je rekel: »Pazi, draga, najino življenje bo zelo bedno! Jaz ne vem, kako bova izhajala že kar prvi mesec. Glej, kaj delaš!« Ali jaz sem se bila odločila, da bom njegova, in da prenesem vse, kar bi me doletelo. Zelo sem ga imela rada.

Ah, vse bi bila storila zanj, samo, da ga rešim iz njegovega težkega položaja! Ali delati nisem znala nič... Ničesar se nisem bila naučila razen neumnosti, v katerih se izobrazujejo dekleta iz tako imenovanih boljših hiš: malo godbe, malo jezika in malo plesa. Kakšen obup!

Sama od sebe sem se naučila tipkati. Prepisovala sem njegove rokopise. Šla sem in jih ponujala temu in onemu. Sprejemali so jih, ali na njih tisk sva morala čakati celo večnost. Plačevali pa so nama one bedne vsote, ki sem jih že omenila.

Guidijeve knjige so polnile skladišča, bledele so in starele od sonca po izložbah mnogih knjigotržcev četrtega reda. Kritika ni nikoli govorila o njih, razen v kratkih beležkah. Jaz pa sem bila prepričana, da so to dela visoke vrednosti, da bi mogel Guidi napisati še boljše stvari, samo če bi ne moral skrbeti za vsakdanji kruh.

Trudil se je, da splava na površje. Bil si je svest svoje sposobnosti in tudi dobro znan v književniških krogih. Pozdravljali so ga spoštljivo in s simpatijo.

Ali to ni zadostovalo. Ono veliko občinstvo, občinstvo, ki kupuje, ki čita, ki pretresa, ki daje človeku glas, je bilo treba osvojiti. Kakor pa se je zdelo, je Guidija spremljalo neko prekletstvo pri slehernem koraku. Kakor se je tudi naprezal, ni se mu posrečilo, da pride z mesta.

Skrbi so morile tudi mene in v še večji meri kakor njega. On je odporen, krepak mož, odlikuje ga potrpežljivost močnih ljudi in je mogel čakati in trpeti. Ali jaz sem ženska, bedna zaljubljena ženska, ki je trepetala zanj, ki je smatrala, da bi bila najsrečnejša, ko bi mogla storiti nekaj, kar bi pospešilo njegovo srečo. Ali kaj naj storim? Česa naj se lotim?

Mislila sem in premišljala. In glejte, v roke mi je prišla neka knjiga anekdot o znamenitih umetnikih. Med njim sem našla eno, ki mi je razsvetlila pot, po kateri bi morala iti. Odločila sem se.

Trebalo je, da povzročim kakšen škandal, da prisilim ljudi, da se spomnijo na njegovo ime, da pokrenem liste, da bi pisali o Guidiju in o meni in bogastvo bi bilo tu.

Bilo je to nekaj povsem lahkega. Povedala sem to Guidiju, kar tako v šali. On se je nasmejal. Potem je začel razmišljati. Nekoliko tednov kasneje, ko so se najine razmere še poslabšale, sva začela znova govoriti o tem. Zakaj bi ne poskusila? Sporazumela sva se. Določila sva vse. Bilo je to edino sredstvo, ki nam je preostajalo.

Ah, ali ko sem tisto noč vzela orožje v roke, da izvršim svoj načrt! Kako se mi je tresla roka, kako mi je tolklo srce! Nikoli dotlej nisem imela samokresa v roki. Če bi ga ranila drugod in ne v ledjih... O moj Bog!

Guidi me je ohrabril. Odločila sem se. Najprvo sem sprožila dvakrat v zrak in krogli sta se zarili v zid. Potem sem namerila kolikor mogoče oprezno in pritisnila. Guidi je zaječal in se zgrudil. Vrgla sem samokres na tla in stekla k njemu in ga objela. Bil je ves bled, ko mrlič. Da ga nisem ubila? Da ga nisem ubila? Oči so mu bile ugašene.

Vsa iz sebe sem ga začela klicati. Moji klici so mu vrnili zavest. Bil je živ. Polagoma se je začel smehljati. Siromak!

Prišla je policija. Zaprli so me. Bila sem srečna. Zaradi njega sem to storila! Zaradi njega sem se žrtvovala! Kaj mi je za drugo mar! Guidi bo zdaj slaven. Jaz pa sem bedna ženska.«

*

Na sodni obravnavi je Guidi svečano protestiral proti nizkotni laži te ženske, ki je trdila, da je v dogovoru z njim uprizorila to grdo prevaro. Duh, kakršen je bil Guidijev, je bil na previsoki stopnji, da bi mogel pristati na takšno burko. Vse to si je izmislila na lepem Gema Fioli, nevrastenična romantičarka, obolela od čitanja romanov v zvezkih.

Sodišče jo je obsodilo na tri leta ječe.

Ko so jo odvedli v ječo, da prestane kazen, je molčala ko grob. Po vsem tem, kar je izjavil Guidi, ni marala ziniti niti ene besede, kakor da se je nič ne tiče.

Potem ko so jo izpustili iz ječe, je stopila v službo kot navadna dekla, da bi si tako služila svoj kruh.

Mihael Guidi, ki je zdaj že slaven človek, pa je vzel za ženo eno najbogatejših deklic v mestu, ki je imela dva milijona lir dote. Poleg tega si je pridržal vse svoje avtorske pravice.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.